

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΒ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 23

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

Ἡ Ἀγία Βαρβάρα — Εὐ-
αγγέλου Δ. Θεοδώρου,
Καθηγητοῦ τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν, Τὰ
ὄρια τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ψυχο-
λογίας στὸ ποιμαντικὸ ἔργο. — Ἰω-
άννου Φουντούλη, Καθηγη-
τοῦ τοῦ Παν(μίου) Θεσσαλονίκης, Ἀ-
παντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς
καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γρ. Θ. Στά-
θη, ἀμίσθου ἐπικούρου Καθηγητοῦ, Ἡ
Ψαλτικὴ Τέχνη στὴν ὀρθόδοξη Λα-
τρεία. — Δημήτρη Φερούση,
Ἀθηναϊκὸ Λειμωνάριον. — Πρεσβ. Δ η-
μητρίου Β. Τζέρπου, Χρυ-
σοστομικὰ μηνύματα στὴν ἐποχὴ μας.
— Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυ-
ροπούλου, Λέκτορος Θεολογικῆς
Σχολῆς Ἀθηνῶν, Ἡ χρῆσις τῶν ναρ-
καϊκῶν ὡς ποιμαντικὸ πρόβλημα. —
Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἑλληνες
Κληρικοὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς φυλῆς. —
Ἀρχιμ. Νεκταρίου Μηλιώ-
νη, Ἡ ποιμαντικὴ διακονία εἰς τὸ
Νασοκομεῖον «Ὁ Ἅγιος Σάββας». —
Ἐπίκαιρα. — Φς, Τὸ βιβλίον.
— Εὐαγγέλου Π. Λέκκου,
Ἕνας ὕμνος «ἐκ βαθέων». —
Εἰδήσεις
ποῦ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους. —
Νέοι συνταξιούχοι τοῦ ΤΑΚΕ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασία 3,
Ζωγράφου. Τηλ. 77.87.978.

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟ

Χαίροις Ἀθληφόρε πανευκλεῆς,
παρθένων ἢ δόξα καὶ μαρτύρων ἢ καλλονή·
χαίροις ἰαμάτων ἢ πολυγέμων κρήνη,
Βαρβάρα τοῦ Σωτήρος νύμφη περίδοξε.

ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Στις τελευταίες δεκαετίες τὰ δεδομένα τῆς ψυχολογικῆς ἐπιστήμης ὄλο καὶ περισσότερο λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἀπὸ ἄλλες ἐπιστήμες καὶ μέσα στὸν κοινωνικὸ βίον. Συχνὰ μάλιστα δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ἡ ψυχολογία μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν πλήρη καὶ τελεία ἀποκοσμογραφίαν τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ συμπεριφορᾶς. Στὴ δημιουργία τῆς ἐντύπωσης αὐτῆς ἔχουν συντελέσει μερικὰ δημοσιεύματα, μέσα στὰ ὁποῖα ὀρισμένα συμπεράσματα τῆς ἔρευνας ἢ μερικὲς ἐρμηνευτικὲς γιὰ τὸν ψυχικὸ βίον θεωρίες ἔχουν ἀνυψωθῆ σὲ μιὰ ἀνθρωπολογικὴ ὀλικὴ ἄποψη, πὸν τάχα δια φωτίζει ὄλο τὸ βάθος καὶ πλάτος τῆς ψυχικῆς ὑφῆς καὶ δομῆς. Χαρακτηριστικὰ παραδείγματα αὐτῆς τῆς τάσεως εἶναι οἱ ἀκρότητες τῆς φροῦδικῆς ψυχανάλυσεως καὶ τῆς ἔρευνας τῆς συμπεριφορᾶς.

Συχνὰ καὶ μέσα στὸ θεολογικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ περιβάλλον, ἰδίως στὴν ποιμαντικὴ ἐκπαίδευσιν καὶ μετεκπαίδευσιν, παρουσιάζονται προσδοκίαι τρόπων τινῶν γιὰ τὴν παντοδυναμία καὶ τὴν πανάκεια τῆς ψυχολογικῆς γνώσεως, πὸν κάθε ἄλλο εἶναι παρὰ ρεαλιστικὲς. Γι' αὐτὸ δημιουργεῖται τὸ αἴτημα νὰ μὴ λησμονοῦμε, ὅτι τὰ δεδομένα τῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας εἶναι ἀναρίθμητα καὶ γεννοῦν συνεχῶς καινούρια θεμελιώδη προβλήματα, πὸν εἶναι δύσκολο νὰ λυθοῦν ἀπ' τὴ σχετικῶς νέα ψυχολογικὴ ἐπιστήμη.

Πραγματικῶς, πολλὰ τέτοια θεμελιώδη προβλήματα τῆς ψυχολογίας παραμένουν ἄλυτα. Ἐξ ὅρων π.χ. τὸ συμπλεγμὰ τῶν προβλημάτων καὶ ἐρωτημάτων, πὸν σχετίζεται πρὸς τὴν ἀνθρώπινη συνείδησι. Πῶς θὰ ὀρίσομε τὴν ἔννοια «συνείδησις»; Ἐὰν γὰρ πρόκειται μόνον γιὰ ἓνα ἐννοιολογικὸ κατασκευάσμα, στὸ ὁποῖο συνενώνονται διάφορα στοιχεῖα τοῦ ψυχικοῦ βίου, πὸν σχετίζονται μεταξύ τους; Ἢ μήπως πρόκειται γιὰ μιὰ αὐτοτελῆ, ρυθμιστικὴ λειτουργία; Ποιά εἶναι τὰ οἰκοδομικὰ ὄλικά τῆς συνειδήσεως; Πῶς πρέπει νὰ ἐννοήσομε τὴ δομὴ τοῦ ψυχικοῦ βίου; Πῶς θὰ προσδιορίσομε ψυχολογικῶς τὸ ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου; Εἶναι τὸ ἐγὼ μᾶλλον συνισταμένη ψυχικῶν γεγονότων ἢ μιὰ προσυνειδησιακὴ ἢ ἀσυνείδητη αὐτοτελὴς δύναμις μέσα στὸν ἀνθρώπο;

Τέτοια θεμελιώδη ψυχολογικὰ προβλήματα ἐνδιαφέρουν πάντοτε ἰδιαίτερα τοὺς φορεῖς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ πρέπει ἀπ' αὐτοὺς ν' ἀντιμετωπίζονται μὲ προσοχή. Μέσα στὴ Θεολογία καὶ στὴν Ἐκκλησία οὔτε πρέπει νὰ γίνονται δεκτὲς κατὰ ἐπιπόλειον καὶ ἄκριτο τρόπο ἀναπόδεικτες ψυχολογικὲς θεωρίαι, οὔτε πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ παρατηροῦνται μιὰ πλήρης ἀποξένωσις ἀπὸ ἓνα ψυχολογικὸν τρόπον θεωρήσεως τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἐνεργειῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι προτιμώτερο νὰ προσπαθοῦμε νὰ χρησιμοποιοῦμε στὸ ποιμαντικὸν ἔργο μὲ προσοχή γνώσεις, πὸν ἀναφέρονται στὶς προϋποθέσεις

τοῦ ψυχολογικοῦ σχηματισμοῦ ἐννοιῶν, στὴ μεθοδολογία τῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας καὶ στὶς ἐκάστοτε ἐρμηνευτικὲς γιὰ τὸν ψυχικὸ βίον θεωρίαι, παρὰ νὰ νιοθετοῦμε ἀκρίτως ψυχολογικὲς διακηρύξεις ἢ νὰ μένωμε μὲ φόβον σὲ κάποια ἀπόστασι ἀπὸ αὐτῆς. Τὸ ποιμαντικὸν ἔργο θὰ μποροῦσε νὰ ὠφελῆθῃ ἀπὸ πολλὰ συμπεράσματα τῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας, πὸν ἀναφέρονται στὴν ἀνθρώπινη συνείδησι, στὰ στάδια τῆς ψυχολογικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου, στὸν ἀνθρώπο ὡς προσωπικότητα καὶ στὴ συμπεριφορὰ του. Τὸ ποιμαντικὸν ἔργο λ.χ. στοὺς ἀσθενεῖς θὰ μποροῦσε νὰ ὠφελῆθῃ πολὺ ἀπ' τὴν κλινικὴ ψυχολογία.

Ἡ μεθοδολογία τῆς ψυχολογίας, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπ' τὴν δημιουργικὴ φαντασία, πὸν εἶναι ἀναγκαῖα ἀκόμη καὶ στὴν πιὸ θετικὴ ἐπιστήμη, καὶ φθάνει ἕως τὴν θεωρητικὴν ἀξιοποίησιν ἀναμφισβητήτων δεδομένων, θὰ μποροῦσε νὰ συντελέσῃ στὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ προοδότῃ τοῦ πρακτικοῦ θεολογικοῦ ἔργου. Βέβαια αὐτονοήτως στὸν σχηματισμὸν τῶν ἐννοιῶν καὶ στὴν ἐρμηνείαν τῶν ψυχολογικῶν δεδομένων παίζον μὲγάλον ὀλο οἱ φιλοσοφικὲς κοσμοθεωριακὲς καὶ ἰδεολογικὲς προϋποθέσεις.

Ἵστε ἀπὸ ὁποιαδήποτε ὀπτικὴ γωνία καὶ ἂν ξεκινᾶμε, πρέπει νὰ καταλήγομε στὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ψυχολογικὲς ἀπόψεις καὶ γνώσεις μποροῦν νὰ ἐνισχύσων τὸ θεολογικὸν ἔργο, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶναι κατάλληλες γιὰ νὰ καλύφωσιν τυχόν ἓνα κενὸν στὴν περιοχὴ τῆς ἰδιαίτερας εὐθύνης τῆς Θεολογίας.

Ὁ θεολόγος πρέπει πρὸ πάντων νὰ στηρίζεται στὴν βιβλικὴ καὶ πατερικὴ ἀνθρωπολογικὴ διδασκαλία. Σύμφωνα μ' αὐτὴν ὁ ἀνθρώπος εἶναι πλασμένος («κατ' εἰκόνα») καὶ («καθ' ὁμοίωσιν») τοῦ Θεοῦ καὶ καλεῖται νὰ συνάψῃ ζωντανὴν προσωπικὴν κοινωνίαν μὲ Αὐτόν. Ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθῇ ἀποκλειστικὰ μὲ ἐπιστημονικὸν τρόπον. Γιὰ τὴν θεολογικὴν ἀντίληψιν περὶ ἀνθρώπου εἶναι σημαντικόν, ὅτι αὐτὸς μὲ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ διασπᾶ τὰ ὄρια τῆς βιολογικῆς, ψυχολογικῆς καὶ κοινωνικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος καὶ νὰ εἰσέρχεται στὴ σφαῖρα τοῦ θείου καὶ ὑπερβατικοῦ, μέσα στὴν ὁποία καμιά ἐπιστημονικὴ ψυχολογικὴ ἔρευνα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσδύσῃ. Ἐπομένως τὸ ποιμαντικὸν ἔργο θὰ ὑποβοηθῆται μὲν σημαντικὰ ἀπ' τὴν ψυχολογία στὴν κατανόησιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὴ σκοπιὰ τῶν ἐνδοκοσμικῶν του συναρτήσεων, ἀλλὰ θὰ στηρίζεται στὴν Ἁγίαν Γραφήν, στὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, στὴν πατερικὴν διδασχὴν καὶ στὴν βιωματικὴν ἐμπειρίαν σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Δημιουργόν του. Ἡ ψυχολογία δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς σχέσεως αὐτῆς. Τὸ μόνον, πὸν μπορεῖ, εἶναι νὰ διαπιστώσῃ τὰ ἐδεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς σχέσεως αὐτῆς στὸν ψυχικὸν βίον.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

417. Εἰς τὸ τροπάριον «Σὼσον, Κύριε, τὸν λαὸν σου...» εὐρίσκουμε καὶ τὴν γραφὴν «νίκας τοῖς εὐσεβέσι κατ' ἐναντίον» ἀντὶ «νίκας τοῖς βασιλευσὶ κατὰ βαρβάρων». Ποιὰ φράσεις εἶναι ὀρθότερα, πῶς εἰσέδυσσε τὸ «νίκας τοῖς εὐσεβέσι...» καὶ διατί ἔχομε δύο γραφὰς καὶ δημιουργοῦνται παρεξηγήσεις; (Ἐρωτήσεις Αἰδεομ. π. Β.).

Οἱ χριστιανοὶ κατὰ τὶς συνάξεις τους, σύμφωνα πρὸς τὸ παράγγελμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἔκαναν καὶ κἀντων «δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων» (Α΄ Τιμ. 2, 1-2). Στὰ λειτουργικά μας κείμενα ὑπάρχει πλῆθος τέτοιων δεήσεων στὶς διακονικὰς αἰτήσεις, στὶς εὐχὰς καὶ στοὺς ἕμνους. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πού γράφθηκαν τὰ κείμενα αὐτὰ ἀνώτατος ἄρχων ἦταν ὁ «βασιλεὺς», ὁ βυζαντινὸς δηλαδὴ αὐτοκράτωρ, στὴν ἐπικρατεία τοῦ ὁποίου κυρίως διαμορφώθηκε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ λατρεία της. Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους παλαιότερα καὶ μετὰ τὴ δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, πάλι «βασιλεὺς» λεγόταν ὁ ἀνώτατος ἄρχων. Ἐπομένως ἡ βυζαντινὴ ὀρολογία μέχρι πρόσφατα δὲν δημιουργοῦσε κανένα πρόβλημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴ ὅμως τῆς Τουρκοκρατίας καὶ μετὰ τὴν κατάργησι τοῦ θεομοῦ τῆς βασιλείας στὰ νεώτερα κράτη ἦταν ἐπόμενο νὰ ἐγερθῇ θέμα διορθώσεως ἢ προσαρμογῆς τῶν σχετικῶν αἰτημάτων. Ἰδιαίτερα σπὸν τόπο μας, λόγῳ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ λαοῦ μας, τῶν πολιτιστικῶν παθῶν του, τῶν ἐνδιαφερόντων πού ἔχει γιὰ τὴ λατρεία, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἡ γλῶσσα της τοῦ εἶναι καταληπτή, τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει κάποια ὀξύτητα καὶ σοβαρότητα.

Καὶ θεωρητικὰ ὅμως ἂν ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα, πάλι θὰ βρεθῶμε σὲ δύσκολη θέση γιὰ νὰ δικαιολογήσουμε τὴν τυχόν ἐμμονὴ μας στὴν παλαιὰ ὀρολογία. Ἡ προσευχὴ καὶ ἡ θεία λατρεία εἶναι ζωντανὴ φωνὴ τοῦ πιστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναφέρεται σὲ πραγματικὰς σύγχρονες καταστάσεις. Διατυπώνει ὑπαρκτὰ αἰτήματα, τὰ ὁποῖα ἐναθεῖται διὰ τῆς προσευχῆς στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ δείχνεται στὴν πράξι μὲ τὴν διαρκῆ ἀνανέωσι πού ὑφίστανται τὰ λειτουργικὰ κείμενα μὲ τὴν προσθήκη νέων αἰτημάτων, περιστατικῶν εὐχῶν καὶ συγχρόνων προϊόντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας. Ἡ προσαρμογὴ γίνεται καὶ στὴν ὀρολογία τὰ βιβλία π.χ. δὲν λέγονται πιά διφθέρες, οὔτε τὰ πολεμικὰ πλοῖα δροῶνες ἢ τριήρεις, οὔτε τὰ αὐτοκίνητα ἄμαξες. Εἶναι δύσκολο δηλαδὴ νὰ πείσουμε τὸν πιστὸ στὴν προκειμένη περίπτωσι ὅτι πρέπει νὰ λέγη «βασιλέα» καὶ νὰ ἐννοῆ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Τὰ κείμενα ἐξ ἄλλου τῶν προσευχῶν δὲν εἶναι σὰν τὰ βιβλικὰ κείμενα ἢ σὰν τὸ σύμβολο τῆς πίστεως, πού δὲν δέχονται τροποποιήσεις, λόγῳ τῆς στερεοτύπου καὶ ἀναλλοιώτου παραδόσεώς τους.

Ἐπιπλέον αὐτὴ εἶναι ἡ θεωρητικὴ θέσις πού κοινῶς ἀποδεχόμεστε φαίνεται ἀναμφισβήτητα στὴν παλαιότερα καὶ στὴ

σύγχρονη πράξι τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι παραλείπονται κατὰ τὴ θεία λατρεία ἢ ἀκόμη καὶ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὰ ἐντυπα λειτουργικὰ βιβλία αἰτήσεις πού ὑπῆρχαν ἀνεκὰθεν σ' αὐτὰ, ὅπως τὰ σχετικὰ αἰτήματα ὑπὲρ τῶν βασιλέων τῶν εἰρηλικῶν, τῆς ἐκτενοῦς, τῆς λιτῆς, τῆς ὀπισθαμβώνου, οἱ πολυχρονιοὶ καὶ τὰ ὅμοια. Ἀλλὰ καὶ διασκευὲς σχετικῶν φράσεων μαρτυροῦνται ὅτι ἔγιναν, σὲ ἐποχὴ μάλιστα πού οἱ ἄνθρωποι ἦταν λιγώτερο μορφωμένοι καὶ περισσότερο συντηρητικοί. Ἐπὶ παραδείγματι στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς ἢ ἀντικατάστασις τῆς αἰτήσεως «Ἐπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν...» στὰ εἰρηλικὰ, στὴν ἐκτενή καὶ στὸ «Εὐδόμεθα» τοῦ μεσονυκτικοῦ καὶ τοῦ ἀποδείπνου μὲ τὴν αἴτησι «Ἐπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν», ἢ παραλείψις τῆς αἰτήσεως ὑπὲρ τῶν βασιλέων στὴν ἀρχὴ τοῦ ὄρθρου (πρὸ τοῦ ἐξαψάλμου) ἢ ἢ ἀντικατάστασις της μὲ αἴτησι ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως ἢ «τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν» καὶ ἢ τροποποιήσις τῆς βασιλικῆς ἐπευφημίας κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν ἀπὸ «Κύριε, σῶσον τοὺς βασιλεῖς» σὲ «Κύριε, σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς» (βλέπε ἀπαντήσεις στὶς ὑπ' ἀριθμ. 225 καὶ 256 ἐρωτήσεις). Σὲ μερικὰ μάλιστα χειρόγραφα τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας ἀντικαθίστανται ἀκόμη καὶ οἱ βασιλικοὶ ψαλμοὶ τοῦ ὄρθρου (Ψαλμ. 19 καὶ 20) μὲ τὸ θρηνητικὸ ψαλμὸ 101ο καὶ τὰ τρία βασιλικά τροπάρια («Σὼσον, Κύριε, τὸν λαὸν σου...», «Ὁ ὑψωθεῖς...» καὶ «Προστασία φοβερά...») μὲ τὰ τρία κατανοητικὰ «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε...», «Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς...» καὶ «Τῆς εὐσπλαχνίας τὴν πύλην...».

Ἐπὶ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἦσαν ἀποδεκτὰ ἡ ἀντικατάστασις τῆς αἰτήσεως ὑπὲρ τῶν βασιλέων σὲ εὐχὰς καὶ τροπάρια, πού λέγονται ὅπως ἔχουν. Τοῦτο γίνεται ὄχι γιὰ τὸ κείμενο αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δεχθῶν καμμιὰ τροποποίησι, ἀλλὰ γιὰ τὴν αὐτὴ δὲν εἶναι ἄμεσα ἀναγκαῖα ἢ γιὰ τὴν αὐτὴ δὲν εἶναι πραγματικὰ εὐκόλη. Ἄλλες δηλαδὴ εὐχὰς λέγονται μυστικῶς, ἄλλα δὲ τροπάρια ψάλλονται σὲ ἀκολουθίαις ἢ σὲ ὄρες, πού μόλις ἢ καὶ καθόλου δὲν γίνονται ἀντιληπτὰ ἀπὸ τὸ λαὸν. Πραγματικῶς δὲ εἶναι δύσκολο, γιὰ τὸ ὅτι οἱ δεήσεις αὐτὲς εἶναι ἐνσωματωμένες σὲ ἐπιτενεῖς καὶ πολύπλοκες φράσεις (ὅπως στὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου) ἢ παρουσιάζουν σοβαρὰς μετρικὰς δυσκολίας (ὅπως π.χ. τὸ κοντάκι τοῦ Ἱσακίου, τὸ κοντάκι τοῦ Σταυροῦ — ἂν καὶ σ' αὐτὸ ἀκούσα κάποτε νὰ γίνεσθαι ἢ ἀταίριαστη διόρθωσις «τοὺς πιστοὺς κυβερνήτας ἡμῶν» — κλπ.). Γιὰ τὶς περιπτώσεις αὐτὰς θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔχει ἐφαρμογὴ ἐκεῖνο πού γράψαμε πῶς ἀνω, ὅτι δηλαδὴ μὲ τὸν ὄρο «βασιλεὺς» ἐννοεῖται ὁ ἀντίστοιχος πολιτικὸς ἄρχων στὰ νεώτερα κράτη, ὅπως καὶ ἂν λέγεται σήμερον αὐτὸς μὲ τὴν σύγχρονη ὀρολογία.

(Συνεχίζεται)

Γιὰ ὅτι ἀφορᾶ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθαι στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γεωργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Η ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ
ἀμίσθου Ἐπικούρου Καθηγητοῦ

«Μάθε ψάλλειν καὶ ὄψει τοῦ πράγματος τὴν ἡδονήν» οἱ ψάλλοντες γὰρ πνεύματος
πληροῦνται ἀγίου» (Ἰωάννης Χρυσόστομος).

Δυὸ-τρία γεγονότα, ποὺ ἀφοροῦν ἄμεσα στὰ ψαλτικά πράγματα τοῦ τόπου μας, δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφήσει ἀπαρατήρητα ἡ στήλη αὐτὴ ἐδῶ τοῦ Ἐφημερίου, παρόλη τὴν κάποια καθυστέρηση.

Τὸ πρῶτο ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ σύγκληση καὶ πραγματοποίηση τοῦ Α' Παγκρητίου Συνεδρίου Ἱεροψαλτῶν στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης, τὸ τριήμερο 27-29 Μαρτίου 1983. Στὸ Συνέδριο αὐτὸ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ συζητηθοῦν, ἐκτὸς ἀπ' τὰ καθαρὰ συνδικαλιστικά θέματα γιὰ διεκδικήσεις δικαιωμάτων καὶ κατοχύρωση τῆς Ἱεροψαλτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ θέματα οὐσιαστικά τῆς Ψαλτικῆς καὶ γενικότερα τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς παιδείας. Σὰν πρῶτο Συνέδριο Ἱεροψαλτῶν, κι ἂς ἀναφέρω ἐδῶ πὼς εἶχε γίνει παλαιότερα στὸ Βόλο ἕνα εἶδος Πανελληνίου Συνεδρίου Ἱεροψαλτῶν μὲ κύρια ὅμως θέματα τὰ συνδικαλιστικά, ἦταν φυσικὸ νὰ ἐγερθοῦν σ' αὐτὸ πολλὲς καὶ ποικίλες ἐρωτήσεις ποὺ συζητήθηκαν μὲ καλὴ διάθεση καὶ βοήθησαν νὰ κατανοηθῆ καλὰ πὼς ἡ Ψαλτικὴ εἶναι ἡ κυριώτερη ζωντανὴ ἔκφραση τῆς λογικῆς λατρείας στὴ ζωὴ τῶν ὀρθοδόξων.

Μιὰ-δυὸ προτάσεις ποὺ διατυπώθηκαν εἶναι χρῆσιμο νὰ μεταφερθοῦν κι ἐδῶ. — «Νὰ διδάσκεται ἡ ἐθνικὴ μας Μουσικὴ, Ψαλτικὴ καὶ Δημοτικὴ, στὴν ἐκπαίδευση, ἀρχίζοντας ἀπ' τὶς τελευταῖες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ, μὲ εἰδικὰ ἐπιλεγμένα τροπάρια καὶ τραγούδια καὶ νὰ καταβληθῆ φροντίδα ἐπιμόρφωσης τῶν Δασκάλων καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μουσικῆς». — «Νὰ διδάσκεται ἡ βυζαντινὴ σημειογραφία καὶ μουσικὴ στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, καὶ νὰ ἰδρυθῆ Ἀκαδημία Ἐθνικῆς Μουσικῆς». — Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκροτελεύτια διαπίστωση στὸ ἐπίσημο καταληκτικὸ κείμενο τοῦ Συνεδρίου, πρέπει νὰ τονιστῆ ἰδιαίτερα: «Οἱ Ἱεροψάλτες ζητοῦν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πολιτεία στοργὴ καὶ ὀρθὴ μεταχείριση ρύθμισης τοῦ μισθολογικοῦ, ἀσφαλιστικοῦ καὶ συνταξιοδοτικοῦ τους προβλήματος, καὶ σὰν δικαίωση, ἀλλὰ καὶ σὰν ἐρέθισμα γιὰ νὰ λειτουργήσουν σωστά, σὰ κοινωνικὰ κύτταρα, οἱ ἐνορίες καὶ μάλιστα τὰ χωριὰ τῆς ὑπαίθρου ποὺ ἐρημώνονται καὶ σιγά-σιγά δὲν ἀκούγεται σ' αὐτὰ καμπάνα νὰ χτυπάει σημεῖο κι αὐτὸ γιὰ τὸ πόσο ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ὁ κατ' ἐξοχὴ θρησκευτικὸς λαὸς, ἀλλοτριώνεται κι ἀπομακρύνεται ἀπ' τὸν Θεὸ

καὶ τὶς παραδόσεις του, μὲ ἀπρόβλεπτες βλαβερὲς ἐπιπτώσεις γιὰ τὴ χώρα μας.

* * *

Τὸ δεύτερο γεγονὸς εἶναι ὁ ἑορτασμὸς τῆς ὀγδοηκονταετηρίδας τῆς ιδρύσεως τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, ποὺ ἔγινε τὴν Παρασκευὴ πρὸ τοῦ Λαζάρου, 29 Ἀπριλίου 1983, στὸ νεόδμητο κτήριο τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν. Ἦταν ἕνα ὀφειλόμενο χρέος πρὸς τὸν μουσικολόγο καθηγητὴ Κωνσταντῖνο Ψάχο ποὺ ἤρθε τότε, στὰ 1903, ἀπ' τὴν Κωνσταντινούπολη κι ἐμελλε νὰ διαδραματίσει ἕνα σημαντικὸ ρόλο στὴν προσπάθεια τῆς ἱστορικῆς τεκμηρίωσης γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς παραδεδομένης Ψαλτικῆς Τέχνης, βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς: κι ἦταν ἡ πρώτη φορὰ στὰ νεώτερα χρόνια, ὕστερα ἀπ' τὸν Ψάχο, ποὺ ἔγινε μουσικολογικὴ ἐκδήλωση ἀπ' τὴ Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν. Δυὸ χοροὶ μαθητῶν τῆς Σχολῆς, πλαισιωμένοι κι ἀπὸ παλαιότερους μαθητές, ἐρμήνευσαν ἕνα ἐπίκαιρο μεγαλοβδομαδιατικὸ πρόγραμμα, μὲ τὴν διεύθυνση τῶν καθηγητῶν τους, τοῦ πρωτοψάλτου Ἀθηνῶν κ. Σπύρου Περιστερῆ καὶ τοῦ κ. Λαζάρου Κουζηνοπούλου. Ὁ κ. Περιστερῆς σὲ σύντομη προσφώνηση ἀναφέρθηκε στὸ ἔργο τῆς Σχολῆς καὶ ἐναπέθεσε τὶς ἐλπίδες γιὰ περὶ μουσικολογικὴ ἔρευνα στὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας.

Τὴν ἐκδήλωση τίμησαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ὁ μητροπολίτης Κοζάνης κ. Διονύσιος κι ἄλλοι μητροπολίτες, ὁ ἀρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Θρασύβουλος Στανίτσας, ποὺ μόνον σὲ παράλειψη πρέπει νὰ ἀποδοθῆ τὸ ὅτι κανένας δὲν τὸν προσφώνησε ἀξιοχρέως, ὁ ὑποφαινόμενος, ὁ μακαρίτης Σωκράτης Βενάρδος, στὴν τελευταία του ἴσως κοσμικὴ ἐμφάνιση (σὲ λίγες μέρες, τὴν Μ. Πέμπτη βράδι, ἔπαθε ἐγκεφαλικὸ ἐπείσοδιο καὶ κοιμήθηκε τὴν Πέμπτη τῆς Διακαινησίμου), καὶ πολλοὶ ἄλλοι φιλόμουσοι καὶ φιλοθεάμονες. Τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν ἐπιμονὴ γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς εἶχε ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Μενέλαος Παλλάντιος. Ἡ εὐχὴ, ποὺ ἐκφράζει ἡ στήλη εἶναι νὰ γιορτάσουμε τὰ ἐκατόχρονα τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἀγλαόκαρπη πάντα προσφορὰ τῆς.

Ἀθηναϊκὸ Λειμωνάριο

Τὸ Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου,
συναξάρι καὶ δοξαστικὸ τῆς Ἀθήνας

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Εἶναι Κυριακή. Ἐνα γλυκὸ φθινοπωριάτικο πρωινό. Ἀπὸ τῆ μεριά τοῦ Μακρυγιάννη μπαίνο στὴν ὁδὸ Θρασύλλου, γιὰ νὰ πάω στὴν Πλάκα. Καθὼς ἀνηφορίζω, ἀριστερὰ μου ὑψώνεται ὁ κοφτὸς βράχος τῆς Ἀκρόπολης. Τὰ τεῖχη του καὶ οἱ κάθεται, αἰχμηρὲς πλευρὲς του σοῦ θυμίζουν κάτι ἀπὸ τὴ σκληρὴ δύναμη τῆς μεγάλης, ἀρχαίας πολιτείας.

Δεξιὰ μου προσπερνῶ, χαζεύοντας λίγο, τὰ χαμηλά, γραφικὰ μικρόσπιτα τῆς παλιᾶς Ἀθήνας. Ὁλοπράσινες καὶ νωπὲς ἀκόμα ἀπὸ τὴν φιλὴ βροχὴ οἱ αὐλές. Τὰ χαγιάτια καὶ τὰ σκολοπάτια στολισμένα μὲ γλάστρες.

Θέλω κάμποσα μέτρα ἀκόμα γιὰ νὰ φτάσω στὸ ἀσύλιο μὲ τίς πυκνὲς ἐλιές δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, τοὺς πυράκωνθους καὶ τίς πικροδάφνες. Ἀπ' τὴν ὁδὸ Θέσπιδος ἀνεβαίνουν δυὸ νέα κορίτσια, ποὺ πρὶν τὰ προσπεράσω, κοφτά, ἀλλὰ εὐγενικὰ μὲ ρωτᾶει τὸ ἓνα:

—Μήπως ξέρετε, πῶς πάει κανεὶς στὸ Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου;

—Καὶ βέβαια ξέρω, τῆς ἀπάντησα. Ἐλάτε μαζί μου. Ἐκεῖ πηγαίνο καὶ ἐγὼ.

—Σᾶς εὐχαριστοῦμε, εἶπαν. Κι ὕστερα ἀπὸ λίγες ἀναπνοὲς σιωπῆς τὸ ἄλλο κορίτσι μίλησε:

—Μᾶς εἶπαν ὅτι ἔχει πολὺ πράσινο ἐκεῖ.

—Μόνο; ἔκανα.

—Κι ὅτι εἶναι γραφικὸ καὶ ἡσυχο μέρος.

—Σωστὰ σᾶς μίλησαν. Αἰσθάνεσαι πολλὴ ζεστασιά καὶ γαλήνη μέσα κεῖ. Ἡ ἐκκλησιὰ φωτίζεται μόνο ἀπὸ κεριὰ, καντήλια καὶ μοναστηριακὰ πολυκάντηλα. Ἀφήστε ποὺ ἔχει καὶ μεγάλη ἱστορία! Τίς Κυριακὲς μαζεύεται πολλὴ νεολαία. Νά, αὐτὴ ἡ καμπάνα ποὺ ἀκούγεται τώρα, εἶναι ἀπ' τὸ Μετόχι.

—Ἐμεῖς συχνὰ πηγαίνομε στὴ ρωσικὴ ἐκκλησιὰ. Ἐχει ὠραία χορωδία, ἔκανε ἐνθουσιασμένη ἡ κοπέλα ποὺ μίλησε πρώτη.

—Στὸ Μετόχι δὲν ἔχει χορωδία. Ψέλνει, χρόνια τώρα, ἕνας γεροντάκος, ἀπάντησα. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ σᾶς ἀρέσει! Ὅμως νὰ ποὺ φτάσαμε.

—Κιόλας;...

Πράγματι. Βρισκόμαστε στὸ τέλος τῆς ὁδοῦ Στρατῶνος, στρίψαμε δεξιὰ καὶ μόλις κατεβήκαμε τὰ λίγα σκαλάκια, βρεθήκαμε στὸ πάνω μέρος τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων.

—Ἡ κυρία εἴσοδος εἶναι ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τῆς Μονῆς. Εἶναι ὁμορφα καὶ ἀπὸ κεῖ ν' ἀνηφορίζεις τὴν ὁδὸ Ἐρωτόκριτου, τίς πληροφορήσα.

—Σᾶς εὐχαριστοῦμε, κύριε, ἔκαναν τὰ δυὸ κορίτσια καὶ ἀπὸ τὸ παραπῶρι τῆς ὁδοῦ κατέβηκαν τὰ σκαλιά καὶ μπῆκαν στὸ ναό.

Ἐγὼ ἔμεινα γιὰ λίγο στὸ πλατύσκαλο ποὺ εἶναι πλάι στὸ γυναικωνίτη. Ἀποθαύμαζα γι' ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν αὐλὴ τῆς Μονῆς, μὲ τὰ φρεσκοπλυμένα δέντρα καὶ λουλουδία, τὸ πλακιώτικο σιδερένιο φανάρι, τὰ ξύλινα, καινούργια παγκάκια, τὸν ὑπόλοιπο ἱερὸ καὶ τόσο ἱστορημένο περίγυρο μέσα σὲ κείνη τὴν πρωϊνὴ, κυριακάτικη μαγεῖα.

*

Ὁ διάλογος αὐτός, σύντομος, μὰ χαρακτηριστικός, φανερώνει, πῶς λίγοι κάτοικοι τῆς πολύκοσμης Ἀθήνας καὶ μάλιστα νέοι γνωρίζουν τοὺς θησαυροὺς τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Γι' αὐτὸ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μεγάλους δρόμους, τὰ θεόρατα τιμεντένια χτίρια καὶ τίς πλατεῖες, εἶναι ἀνάγκη νὰ πληροφορηθῆται ὁ λαὸς ὅτι ὑπάρχουν καὶ κάποιες κρυμμένες γωνιές, κάτι μνημεῖα πανάρχαιης ἀξίας καὶ κάποια χτίσματα, ποὺ κρατοῦν τὴ νοσταλγία, μὰ καὶ τὴ ζωὴ τῆς ἀτόφιας Ρωμιοσύνης καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀφιερωμένο στοὺς Ἁγίους Ἀναργύρους.

*

Γιὰ τὴν πιὸ παλιὰ ἱστορία τῆς Μονῆς πηγὴ εἶναι ὁ Δημήτριος Καμπουρόγλου. Μὰ καὶ ἀπὸ ἄλλες πληροφορίες τοῦ ἱστορικοῦ Φιλαδελφέα, τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων καὶ τῶν «Ἀναργύρειων Φύλλων» μαθαίνομε πῶς ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν κιόλας γνωστὸ τὸ ὄνομά της. Εἶχε πλούσια δράση καὶ ἔπαιξε ρόλο στὴ μακρινή, μὰ ἄσβηστη ζωὴ τῆς τουρκεμένης Ἀθήνας.

Οἱ Ἅγιοι Ἀναργυροὶ ἀνήκουν στὴν περιοχὴ τοῦ Ριζόκαστρου. Καθὼς ἀναφέρει κάποιον σιγίλλιο (πατριαρχικὸ γράμμα) τοῦ 1651, ἕνας θεοσεβῆς ἱερέας, ὁ Δημήτριος Κολοκύνθης, εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς Μονῆς, ποὺ κινούμενος ἀπὸ θεῖο, πνευματικὸ ἔρωτα τὴν προικιδότησε καὶ τὴ λειτούργησε ξανά, ὡς γυναικεῖο Μοναστήρι.

Ἦταν πλούσιος ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ κληρικὸς. Εἶχε χτήματα στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας, καθὼς καὶ μακριὰ

ἀπ' αὐτό, ὅπως στήν Κολοκύνθου, πού ἀπό τότε γιά τὸ λόγο αὐτὸ ἡ περιοχή κράτησε τ' ὄνομά του.

Νά, πὼς ἀναφέρεται στὸ πατριαρχικὸ γράμμα ἡ ἄδεια ἀνὰ κατασκευάση εἰς τὰς Ἀθήνας Μοναστήριον τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων» ὁ Ἀθηναῖος ἱερέας Δημήτριος Κολοκύνθης:

«...ὁ ἐξ Ἀθηῶν εὐλαβεστάτος ἐν Ἱερεῦσι Δημήτριος τὸ ἐπίκλην Κολοκύνθης... ἀνέθηκε τῷ ναῶ πᾶσαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ κληρονομίαν, τὴν τε ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἐκτός, κελλιὰ δηλαδὴ καὶ δένδρα ἐλαιῶν καὶ ὀσπῆτια, ἀνώγαια καὶ χαμόγαια καὶ ἀμπελῶνας καὶ πρὸς τούτους σκευὴ ἱερὰ καὶ κειμήλια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, κατὰ τὴν περίληψιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ... καὶ ἀποκατέστησε τὸν τε ναὸν καὶ ἅπασαν τὴν λοιπὴν αὐτοῦ κληρονομίαν Μοναστήριον γυναικειὸν... Κοινόβιον ἐν Ἀθήναις τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ...».

*

Γιὰ πολλὰ χρόνια τὸ Μοναστήρι τοῦ Κολοκύνθης, μαζί με τὸν Ἅγιο Νικόλαο τὸ Ραγκαβά, τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Μαγγούτη, τὴ Χρυσοκαστριώτισσα, κρατᾶει στὸ Ριζόκαστρο ἀναμμένη τὴ μυστικὴ ἐστία τῆς Ρωμισσίνης καὶ τῆς πίστεως. Γίνεται κρυφὸ σχολεῖο καὶ φρουρὸς τοῦ Γένους.

Μὰ ἡ Ἀθήνα εἶναι ἀτείχιστη καὶ ἀπροσάταυτη. Φοῦστες ἀπὸ Τούρκους, Ἀρβανίτες καὶ Βενετσιάνους ρίχνονται κρυφὰ στήν πόλη κάθε τόσο καὶ τὴ λεηλατοῦν, τὴν ἀφανίζουν. Ὁ λαὸς τῆς φεύγει ἐντρομος καὶ ρακένδυτος, ἐγκαταλείποντας παντέρημο τὸ βίος του. Ἡ Σαλαμίνα, ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος, ἡ Χαλκίδα γεμίζουν ἀπὸ πρόσφυγες Ἀθηναίους, πού καθημερινὰ παρακαλοῦν καὶ ἱκετεύουν:

— Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου....

— Κύριε, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐλέησον ἡμᾶς.

«Τότε καὶ οἱ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ Πατέρες εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ Ὑμητοῦ κατέφυγον καὶ τὸ τῆς Πεντέλης ὄρος, ἀποφυγόντες ἐχθρικὴν μάχαιραν».

Οἱ Ἅγιοι Ἀναργυροὶ μένουν σκέτα ἐρείπια γιά πολλὰ χρόνια καὶ ἡ πόλη ἄδεια ἀπὸ Γραικοὺς χριστιανοὺς. Καὶ ξαφνικά, ὅταν πιά ξαναγυρίζουν οἱ Ἀθηναῖοι στὶς ἐστίες τους, τὸ Μοναστήρι εἶναι Μετόχι τοῦ Πανάγιου Τάφου, με πλῆθος μοναχοῦς.

Οἱ χατζῆδες, ἀνώτεροι κληρικοὶ καὶ ὀνομαστοὶ Γραικοί, πού πηγαινοέρχονται στοὺς Ἁγίους Τόπους, βρίσκουν εὐκόλο κατάλυμα καὶ ἀνακούφιση στήν ἡρεμὴ αὐτὴ γωνιά τῆς τουρκεμένης Ἀθήνας. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ χτίζεται πλάι στὴ Μονὴ τὸ ὠραῖο οἶκημα τῆς Ἐξαρχίας καὶ στὰ κελλιὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς, φιλοξενοῦνται συχνά, πατριάρχες ὀνομαστοὶ λόγιοι, ἀρχοντες Γραικοί. Ἐνῶ στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησιᾶς θάβονται Παλαιολόγοι καὶ ἄλλοι ἀπόγονοι Βυζαντινῶν, πού ἔμειναν στὸ Ἄστυ ἀπὸ παλιά. Ἀργότερα, στὰ ἴδια αὐτὰ κελλιὰ, θὰ λειτουργήσῃ καὶ ἡ πρώτη θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ σχολή, θὰ διδασχεῖ ἐδῶ ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ προσωρινὰ θὰ ἐγκαταστήσῃ ἡ Μητρόπολις τῆς Ἀθήνας τὰ πρῶτα γραφεῖα τῆς.

Στὰ νεότερα χρόνια τὸ Μετόχι τοῦ Πανάγιου Τάφου θὰ συμβάλλει με τὴ λειτουργικὴ καὶ ἀγιαστικὴ του ζωὴ, με τὶς ἀγρυπνίες του καὶ τὶς καθημερινὲς ἀκολουθίες καὶ λειτουργίες του, στὴ ὀρθόδοξη πνευματικότητα τῆς Ἀθήνας.

Ἀγωνιστὲς τοῦ Εἰκοσιένα, πρωθυπουργοί, ἄλλοι ἐπίσημοι ἔρχονται συχνὰ νὰ δοῦν καὶ νὰ ζήσουν μέσα στὴν πολύβουη Ἀθήνα τὴν ἀσυνήθιστη ἀτμόσφαιρα τῆς ἀγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος. Ἀκόμα καὶ νὰ ἐφησυχάσουν. Καὶ τότε εἶναι ἡ ἀκμὴ τοῦ Μοναστηριοῦ.

Ὁ Δημήτριος Καμπούρογλου γιά τοὺς καιροὺς αὐτοὺς μᾶς διασώζει τούτῃ τὴ χαριτωμένη πληροφορία:

«Ἡ ζήλεια τῶν παλαιῶν Μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς ἐκάστοτε Ἐξάρχους ἦτο φυσικὴ. Ὅταν δὲ ὁ γέρον Πατριάρχης Παρθένιος ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του καὶ πεσὼν ἀπὸ τὴν σκάλαν του ἀπέθανεν, οἱ κάτοικοι δὲν ἤρκεσθησαν εἰς θρήνους, ἀλλ' ὡς συνήθως, ἐφεῦρον λόγους πείσαντας αὐτοὺς, ὅτι δὲν ἦτο πολὺ φυσικὸν τὸ πέσιμόν του.

»Πόσον μέγα ἐθεωρήθη τότε τὸ γεγονός τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πατριάρχου εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδεικνύει καὶ παροιμιώδης ἐκφρασις περισθεῖσα ἔκτοτε:

«σκοῦπισε, κατάβρεξε,

ὁ Πατριάρχης ἔρχεται!...

*

Στοὺς καιροὺς μᾶς πολὺ φωνάζει, κινεῖται καὶ ταξιδεύει ὁ κόσμος. Σύγχυση καὶ πανικὸς κυριαρχοῦν στὶς συνειδήσεις.

Ὡστόσο οἱ ἀνεπανάληπτες, μυστικὲς καὶ μυσταγωγικὲς ὄρες πού κυλοῦν στὸ Μετόχι, αἰχμαλωτίζουν κάποιες ψυχὲς καὶ πιότερο τὶς νεανικὲς.

Ἀπ' ὅλες τὶς γωνιὲς τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀκόμα, προσέρχονται τὶς Κυριακὲς γιά νὰ ζήσουν τὴ μαρτυρία, τὴ νοσταλγία, μὰ καὶ τὸ παρὸν τούτης τῆς ἱστορικῆς Μονῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς.

— Κλείνει, στ' ἀλήθεια, τούτος ὁ ἥσυχος τόπος, τόση σιωπὴ, τόσο ἱστορικὸ βάρος καὶ τόση ἁμορφιά; ρώτησε ἓνα νέο ἀγόρι τὸν ταπεινὸ κληρικὸ πού διακονεῖ στὸ Μοναστήρι.

— Νάι, κλείνει τὴν ἱστορία τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς ὀλοκάθαρης πίστεως.

— Καὶ ποιὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τούτης τῆς ταπεινῆς ἐκκλησιᾶς, πού δεσπάζει στήν Πλάκα;

— Ἡ Ρωμισσίνη!

— Καὶ τὸ μυστικὸ αὐτῆς τῆς Ρωμισσίνης;

— Εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία.

— Ἡ Ὁρθοδοξία;

— Σ' αὐτὴ χρωστάει τὸ Γένος μας, χωρὶς κραυγὲς καὶ τυμπανοκρουσίες τὴν ὑπαρξή του. Πιστεύω ἀπόλυτα ὅτι ἡ Ρωμισσίνη καὶ ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι δυὸ πόλοι διδασχῆς, διάρκειας καὶ κρίσιμης ὥρας γιά τὸν τόπο μας. Κι ἀκόμα εἶναι τὸ μέλλον του.

— Τὸ μέλλον του; ἔκανε ἀπορημένο τὸ ἀγόρι.

— Σ' αὐτοὺς ἐδῶ, τοὺς ἱστορημένους χώρους θὰ κερδηθεῖ ἡ λευτεριά καὶ ἡ σωτηρία τοῦ καθενὸς μας!

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Β. ΤΖΕΡΠΟΥ

«*Συνέφερε ἵνα ὁ ἥλιος συνέστειλε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἢ ἵνα τὸ στόμα Ἰωάννου ἐσιώπησεν.*»

Στὸν χαρακτηριστικὸ αὐτὸ λόγο ἐκφράζεται ἄριστα ἡ ἐντύπωση, τὴν ὁποία προξένησε στοὺς συγχρόνους του, ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ τῆς ἱερῆς μορφῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμη γιορτάζει κάθε χρόνο στὶς 13 Νοεμβρίου ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία. Μιὰ ἐντύπωση ποὺ κατανοοῦμε καλλίτερα σήμερα, ὅσο πιὸ πολὺ ἀνακαλύπτουμε τὴν πρωτοφανῆ ἐπίδραση ποὺ ἄσκησε ἡ θεήλατη προσωπικότητά του στὴ ζωὴ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διαμέσου τῶν αἰώνων.

Ἡ καλλιφθογγὴ αὐτὴ σάλπιγγα τῆς ἐκκλησίας σιώπησε στὰ Κόμανα τοῦ Πόντου τὸ 407 μ.Χ. Ἀλλὰ τὸ σάλπισμά της ἐξακολουθεῖ πάντα ν' ἀντηχῆ μέσα στὴ συνείδηση τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, διότι «*δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσιν*» (Σοφ. Σολ. ε' 15).

Ζῆ λοιπὸν καὶ σήμερα ὁ «*κλεινός*» Ἰωάννης καὶ βρίσκεται σὲ διαρκῆ κοινωνία μὲ τοὺς πιστοὺς τῆς στρατευομένης ἐκκλησίας, ἐπίκαιρος πάντοτε, ὅσο καὶ στὴν ἐποχὴ του. Γιατὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση πρόκειται γιὰ τὴν ἐπικαιρότητα τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, ποὺ εἶναι κάθε ἐποχῆς ἐπικαιρότητα, πολὺ δὲ περισσότερο ὅταν «*Χριστοῦ στόμα πέφυκε τὸ Παύλου στόμα, στόμα δὲ Παύλου τοῦ Χρυσοστόμου*»².

Ἐχει λεχθῆ πολὺ σωστά ὅτι ἡ ἔρημος εἶναι ἡ μητέρα τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων. Κι ἕνας τόσο μεγάλος ἅγιος, σὰν τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, ποὺ διέπρεψε σὰν ἱεράρχης, θεολογικὸς συγγραφέας, ρήτορας, ἱεραπόστολος καὶ κοινωνικὸς ἐργάτης, μόνον τέκνο καὶ μαθητὴς τῆς ἐρήμου μποροῦσε νὰ εἶναι. Ἐκεῖ στὴν ἡσυχία τῆς ἐρήμου, μακριὰ ἀπὸ τὴν τύρβη τοῦ κόσμου καὶ τὸ φυρμὸ τῶν καθημερινῶν περιστάσεων ὠρίμασε ὁ ἱερός πατέρας, σὰν εὖοσμο μῆλο, ποὺ γέμιζε μὲ εὐωδία πνευματικὴ δλόκληρη τὴν οἰκουμένη.

Ἡ ἔρημος ἔδωσε στὸν ἱερό πατέρα τὴν εὐκαιρία νὰ γευθῆ τὴ γλυκύτητα τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἄσκηση τῆς ἐρήμου χάλκευσε τὸ γενναῖο του φρόνημα καὶ σμίλευσε μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴ νηστεία τὸν ἀδαμάντινόν του χαρακτήρα.

Αὐτὴ ἡ ἔρημος τοῦ χάρισε τὴν ἐμβριθῆ μελέτη τῶν Ἀγίων Γραφῶν καὶ τὸν ἀνέδειξε «*τῶν τοῦ Θεοῦ ἀπορρήτων σοφῶν ὑποφήτην*». Τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀποτελεῖ πρότυπο ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας γιὰ σήμερα. Μακριὰ ἀπὸ στείρους ἀπομονωτισμοὺς καὶ ἐκφυλιστικοὺς ἀκτιβισμοὺς, ἀπέβη τὸ μέτρο καὶ ἡ βασιλικὴ ὁδὸς τῆς ἀφιέρωσης στὸν Χριστό.

Ἄφησε τὸν κόσμο γιὰ τὴν πνευματικὴ κάθαρση καὶ ἡρεμία ποὺ προσφέρει ἡ ἔρημος· μετέφερε ὅμως καὶ στὸν κόσμο τὸ εὐλογημένο αὐτὸ πνεῦμα τῆς ἐρήμου, γιὰ νὰ μὴν εἶναι «*τὸ φιλοσοφικὸν ἀκοινώνητον καὶ τὸ κοινωνικὸν ἀφιλόσοφον*» ὅπως εἶπε ὁ Μ. Βασίλειος.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔδωσε αἷμα καὶ πῆρε πνεῦμα, Πνεῦμα ἅγιο ποὺ δοκίμασε τὴν ἱερὴ του ψυχὴ, καὶ τὴν κατεργάστηκε σὲ σκεῦος ἐκλογῆς καὶ θυσία ὀλοκαυτώματος. Λάμπει δλόκληρη ἡ μορφή τοῦ ἱεροῦ πατέρα. Ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα λάμπει σὰν στέμμα ποὺ φωσφορίζει ἡ χάρις τῆς ἱερωσύνης του, τὴν ὁποία διακόνησε θεολογικώτατα καὶ «*μετ' ἐπιστήμης*» (Ἱερ. γ' 15).

Ντυμένος «*ἱερωσύνης στολισμὸν*» ἀναδείχτηκε «*ὄβλος ἱερωμένος Θεῶν*». Καρπὸς δὲ αὐτῆς τῆς ἱερῆς μετοχῆς εἶναι τὸ ἄρρηκτο σύμπλεγμα ἱερωσύνης καὶ θεολογίας ποὺ τόσο πολὺ προβάλλει τὸ ἱερό του παράδειγμα.

Ἡ ἀξία τῆς θεολογικῆς προσφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐγκεῖται κυρίως στὸ γεγονός ὅτι παρέκαμψε τὶς ἄγονες σχολαστικὲς θεολογικὲς ἐνασχολήσεις καὶ ἐνέπνευσε στὴν ἱερὴ ἐπιστήμη τὴν πνοὴ τῆς ἱερωσύνης. Καὶ κατέδειξε ἔτσι ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστη δὲν εἶναι τόσο γνώση θεωρητικὴ, ὅσο ζῆση πνευματικὴ. Αὐτὸ ὑπογραμμίζεται ἐξάλλου καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ὄνομά του συνδέθηκε τόσο στενὰ μὲ τὸ κείμενο τῆς ὁμῶνυμης θείας λειτουργίας, μὲ τὴν ὁποία κυρίως τελεῖται μέχρι σήμερα τὸ φριχτὸ μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Πράγματι δὲ ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι ἡ πιὸ τέλεια μυστηριακὴ ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ σὲ τελευταία ἀνάλυση καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ συνεχῆς θεία λειτουργία. Μέσα στὴ θεία λειτουργία συνυφαίνονται τὰ γῆινα μὲ τὰ οὐράνια, ἐνώνονται τὰ ἀνθρώπινα μὲ τὰ θεῖα, κι ὅλα μαζὶ συναποτελοῦν αὐτὴ τὴν θεανθρώπινη πραγματικότητα, ποὺ εἶναι ἡ κοινωνία Ἐκκλησίας. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, σὰν θεανθρώπινο δηλαδὴ, σῶμα διακόνησε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἱερός πατέρας καὶ ἀπέδειξε ἔμπρακτα «*τὴν πρᾶξιν θεωρίας ἐπίβασιν*». Γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὰ προβλήματα δὲν διακρίνονται σὲ θεωρητικὰ καὶ πρακτικά. Ὁ Χρυσόστομος ἔνοιωθε νὰ λειτουργῆ ὄχι μόνον ὅταν τελοῦσε τὴ θεία Εὐχαριστία ἢ ἐκφωνοῦσε τοὺς ἀνεπανάληπτους λόγους του, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπισκέφτονταν τὶς χῆρες καὶ τὰ ὄρφανά, ὅταν συμφιλιῶνε αὐτοὺς ποὺ ἀντιδικοῦσαν, ὅταν θεράπευε καὶ τὶς πιὸ ὑλικὲς ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου του. Αὐ-

(Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 290)

Ἡ χρήση τῶν ναρκωτικῶν ὡς ποιμαντικὸ πρόβλημα

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Διαπιστώσεις

Τὸ πρόβλημα τῶν ναρκωτικῶν, οὐσιῶν, δηλαδή, πού προκαλοῦν ἐθισμό, φαίνεται ὅτι ἔχει πάρει ἀνησυχητικὲς διαστάσεις στὴ χώρα μας. Σύμφωνα μὲ τις ἐφημερίδες,

Τὸ πρῶτο δῆμα... («Ἀπογευματινὴ» 28 Ἀπριλίου 1983).

«200.000 ἄτομα παίρνουν ναρκωτικὰ στὴν Ἑλλάδα». Ἡ χρήση τους ἔχει ἰδιαίτερα ἐπεκταθεῖ μεταξύ τῶν νέων. Ἡ τοξικομανία, καθὼς μᾶς πληροφοροῦν οἱ στατιστικὲς, μετατοπίζεται ἀπὸ τις ἡλικίες τῶν 30 - 50 ἐτῶν πρὸς τις ἡλικίες τῶν 20 - 34 γιὰ νὰ κατέβει πολὺ πῶς κάτω καὶ νὰ κυκλώσει θανάσιμα μαθητὰς τοῦ λυκείου καὶ τοῦ γυμνασίου ἀκόμα.

Οἱ 17 θάνατοι πού σημειώθηκαν ἀπὸ τὴ χρήση ναρκωτικῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1982 ἐνεργοποίησαν, ἀπὸ τις ἀρχές τοῦ τρέχοντος ἔτους, κρατικούς καὶ ἄλλους φορεῖς γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότερη ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου καὶ ὄθησαν σὲ συστηματικότερη ὀργάνωση πρωτοβουλιῶν, πού εἶχαν ἤδη ἐκδηλωθεῖ ἀπὸ τις ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ ἐξοδμήντα. Γιατί, ἐδῶ καὶ περισσότερα ἀπὸ δέκα χρόνια, ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῶν ναρκωτικῶν τὴν ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη.

Παρ' ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον, τὰ προβλήματα δὲν φαίνονται νὰ λύνονται. Ἐπίσημοι, ὅμως, καὶ ἀνεπίσημοι φορεῖς ἐκινοῦντο πρὸς μίαν συγκεκριμένη ὁλοποίηση σκέψεων καὶ ἀνησυχιῶν. Ἡ «ἀπειλή» ἔπρεπε νὰ θρῆ θωρακισμένη τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Οἱ μέθοδοι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὲς καὶ νὰ ἀντιμετωπίζουν πολὺπλευρὰ τὸ πρόβλημα. Νὰ λαμβάνουν ὑπόψη, καὶ τὴν ψυχολογία τοῦ χρήστη, νέου ἢ μεγαλύτερου στήν ἡλικία ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγκληματικὴ ἐνέργεια καὶ κερδοσκοπικὴ διάθεση τοῦ ἐμπόρου ναρκωτικῶν τὴν ὑφισταμένη νομοθεσία μὲ προσωπικὴ ἀναμορφώσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ περιθώρια ἀνοχῆς τῆς κοινωνίας μας τὲς ἀνάγκες τῶν ἀρρώστων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκπαίδευση καὶ ἱκανότητα τοῦ ἱατρικοῦ καὶ πυρκαϊατρικοῦ προσωπικοῦ.

Ἄλλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν συντονισμένα καὶ μὲ συνεργασία ὄλων ἐκείνων τῶν παραγόντων, πού ἔχουν ἐνδιαφέρον καὶ συμφέρον νὰ θρῆθῆ μίαν σωστὴ λύση στὸ «αὐτὸ» αὐτὸ πρόβλημα.

Προστατέψτε τοὺς νέους ἀπὸ τὸν "ἀργὸ θάνατο."

ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Φθινόπωρο τοῦ 1975: Ὁ Τύπος ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς μὲ τὸ πρόβλημα.

σ ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Πρώτες αντιδράσεις και πρωτοβουλίες

Η διυπουργική επιτροπή, που συγκροτείται τον Ιανουάριο του 1983, θα παίξει το ρόλο του κύριου συντονιστή αυτής της προσπάθειας. Σ' αυτήν συμμετέχουν οι ύπουργοι Παιδείας, Δικαιοσύνης, Υγείας

Υπεύθυνη επιμόρφωση των ιερέων μας.

και Πρόνοιας, Δημοσίας Τάξεως και Νέας Γενιάς. Ο καθένας, με ειδικές υπηρεσίες του Υπουργείου του αναλαμβάνει στον τομέα του μια συγκεκριμένη ευθύνη.

Ανατίθεται σε ειδικούς επιστήμονες ή μελέτη και ή εκπόνηση ενός συγχρόνου θεραπευτικού προγράμματος, που θα εκτείνεται από την πρόληψη ως την θεραπεία.

Παράλληλα, ομάδα έρευνητών, αναλαμβάνει τη διερεύνηση σε βάθος της συμπεριφοράς των νέων προς το τσιγάρο, τον καφέ, τα παυσίπονα και τα ναρκωτικά καθώς και όλων των πτυχών του φαινομένου της διαδόσεως των ναρκωτικών στους νέους.

Επιδιώκεται ή συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς εμπείρους στα θέματα αυτά, όπως είναι ο Ο.Η.Ε. με την αρμόδια επιτροπή του και την Ούνεσκο. Δίδεται, ακόμη, ή ευκαιρία σε διεθνείς διασκέψεις, συνέδρια και συμπόσια να συζητηθούν τα προβλήματα και να ανακοινωθούν τα πρώτα έρευνητικά αποτελέσματα.

Δίπλα σε όλη αυτή την επίσημη κρατική ένεργοποίηση, κινητοποιούνται επίσης φορείς της ιδιωτικής πρωτοβουλίας όπως Δήμοι, Κοινότητες, Σχολές Γονέων, Κινήσεις Δημοκρατικών Γυναικών, ή Πανελλήνια Συντονιστική Επιτροπή κατά των Ναρκωτικών (ΠΑΣΕΝ), ή Επιτροπή Σωστής Ένημέρωσης Αντιμετωπίσεως Ναρκωτικών (ΕΣΣΕΑΝ).

Σε πολλά σχολεία, δημόσια και ιδιωτικά, καταβάλλονται έπαινετες προσπάθειες ένημέρωσεως των μαθητών για τους κινδύνους από τα ναρκωτικά.

Εδώ, πρέπει να θυμηθούμε την παλαιότερη πρωτοβουλία ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου των Αθηνών, που το φθινόπωρο του 1975, όργάνωσε ειδική έβδομάδα ένημέρωσεως για τα ναρκωτικά, με όμιλίες ειδικών επιστημόνων, που άπευθύνοντο στους γονείς και στα παιδιά, με δυνατότητα συζητήσεως μέσα στις τάξεις. Η εκδήλωση σημείωσε εξαιρετική έπιτυχία και εξάρθηκε ή πρωτοτυπία.

Τήν ίδια έποχή, στο Τμήμα Ιερατικής Έπιμορφώσεως της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, και στα πλαίσια του μαθήματος της Ποιμαντικής, καθιερώνεται ένα τρίωρο μάθημα για τα ναρκωτικά, στο όποιο συμμετείχαν ειδικοί επιστήμονες του έργαστηρίου Πειραματικής Φαρμακολογίας της Ιατρικής Σχολής του ίδιου Πανεπιστημίου και ψυχολόγοι.

Πολλές Ι. Μητροπόλεις αναλαμβάνουν άγώνα για την καταπολέμησή τους. Πρέπει να μνημονεύσουμε την έβδομάδα καταπολεμήσεως ναρκωτικών, 2 με 9 Νοεμβρίου 1975, που είχε όργανώσει ή Ι. Μητρόπολις Νικαίας, συνεχίζουσα έκτοτε την προσπάθεια με ειδικές εκδηλώσεις και εκδόσεις. Ακόμα, ή Ι. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, έδώ κι ένα χρόνο, κήρυξε έναρξη άγώνα κατά της

Η Κόληση των Ναρκωτικών

SOS! ΠΡΟΣΟΧΗ! SOS!

ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΙΓΟΥΡΑ :

- ΣΤΟΝ ΛΗΘΙΣΙΟ "ΛΕΥΚΟ ΘΑΝΑΤΟ,"
- ΣΤΟΝ ΑΦΑΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΜΑΣ.

- ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΒΙΑΣ, ΕΓΚΛΗΜΑ, ΛΗΤΕΙΑ, ΠΑΡΑΣΙΤΙΣΜΟ.
- ΣΕ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΑΠ' ΤΟ ΥΓΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.
- ΣΕ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΜΑΝΩΝ.
- ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ, ΣΤΟ ΤΡΕΛΛΟΚΟΜΕΙΟ, ΣΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΙΚΑΙΑΣ
ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΩΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ
2-9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1975

διαδόσεως των ναρκωτικών με ίδρυση συμβουλευτικού κέντρου και με στόχο να ιδρύσει σύντομα σταθμό αποτοξίνωσης.

Κέντρα, ιδρύματα, συμβουλευτικοί σταθμοί

Σ' αυτό το σημείο, θα πρέπει να έπισημάνουμε δύο

σημαντικά γεγονότα της φετινής χρονιάς σχετικά με το θέμα μας.

Το πρώτο, είναι τα έγκαίνια, με πρωτοβουλία της ύφυπουργού Υγείας και Πρόνοιας, στις 25 Αυγούστου, του «Κέντρου Σωματικής Αποτοξίνωσης» στο Δημόσιο Παιδιατρικό Νευροψυχιατρικό Νοσοκομείο Νταού Πεντέλης (Ραφήνα Αττικής, τηλ. 823.11.44 ή 0294/23.540). Στο Κέντρο αυτό, δυνάμει εΐκοσι κλιγών, τοξικομανείς και ιδιαίτερα αυτοί που παίρνουν σκληρά ναρκωτικά, παραμένουν για θεραπεία επί δύο περίπου εβδομάδες. Στη συνέχεια, προβλέπεται να προωθούνται στην υπό λειτουργία «θεραπευτική κοινότητα» Σίνδου Θεσσαλονίκης. Έκτός από το Κέντρο, λειτουργεί επίσης συμβουλευτικός σταθμός του Υπουργείου στα Έξάρχεια (Βαλτετσίου 60, τηλ. 364.77.00).

Το δεύτερο, είναι η λειτουργία στην Αθήνα, από τον μήνα Οκτώβριο, του Πανελληνίου Ίδρύματος Νεότητος

«Α ν τ α ι ο ς» (Κορνάρου 4, τηλ. 322.46.73), που ιδρύθηκε από την Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών και τον Ελληνικό Έρυθρό Σταυρό για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών στην Ελλάδα. Το ίδρυμα αυτό, του οποίου Πρόεδρος είναι ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ, πλαισιούμενος από ανθρώπους με γνώση, πείρα και ενδιαφέρον, αναπτύσσει ένα πρόγραμμα βοήθειας, συμπαράστασης και ανακοινωνικοποίησης των νέων, που αντιμετωπίζουν προβλήματα από τη χρήση ναρκωτικών.

Ήταν, πράγματι, καιρός η Εκκλησία να εκδηλώσει με τρόπο πρακτικό και αποτελεσματικό το ενδιαφέρον και την φροντίδα της για τους «κουρασμένους και φορτωμένους» αυτούς αδελφούς μας και να προσπαθήσει να τους «αναπαύσει» (πρδλ. Ματθαίου ια' 28). «Ας εύχηθούμε, όλες αυτές οι προσπάθειες, να ευδοθηούν και να ανταποκριθούν στις προσδοκίες τόσων ποναμένων ανθρώπων.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

(Συνέχεια από την σελίδα 287)

την ακριβώς την ένότητα θεωρίας και πράξεως, πίστεως και αγάπης όπως την ενσάρκωσε ο μεγάλος αυτός άγιος, έγκωμιάζει επάξια και ο ιερός ύμνωδός:

«Χαίροις τών όρφανών ο πατήρ
άδικουμένων δξυτάτη βοήθεια
πενήτων ή χορηγία
ή τών πεινώντων τροφή
των άμαρτανόντων ή διόρθωσις
ψυχών εύστοχώτατος ίατρός και σεμνότατος
θεολογίας ύψηλής ή ακρίβεια
ή σαφήνεια τών Γραφών τών του Πνεύματος.
Νόμος ο πρακτικώτατος
κανών ο εύθύτατος
ή θεωρία και πράξις
της σοφίας ακρότητες.

Ο ιερός Χρυσόστομος εργάστηκε όσο λίγοι από τους πατέρες το έργο της Εκκλησίας στην ολόκληρά του. Κι αν για τον Παύλο κυρίως ίσχύει ο χαρακτηρισμός «ή μέριμνα πασών τών εκκλησιών» (Β' Κορ. 11,29), κάτι ανάλογο θα μπορούσε να λεχθή και για την εκκλησιαστική διακονία του Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Κύματα τεράστια σηκώθηκαν και απείλησαν να καταπνίξουν το βράχο της πίστεώς του. Βασιλείς τον έδίαξαν, έπίσκοποι τον φθόνησαν, αίρετικοί και άσεβείς προσπάθησαν με κάθε τρόπο να τον έξουδετερώσουν. Άλλ' όλοι αυτοί ξεχάστηκαν, ενώ ο Ιωάννης ζή στους αιώνες, γιατί στους αιώνες ζή ή εκκλησία. «Πόσοι έπολέμησαν την εκκλησίαν και οι πολέμησαντες άπώλοντο, αυτή δε ύπερ τον ουρανόν αναβέβηκεν. Τοιούτον έχει μέγεθος ή εκκλησία: πολυμυμένη νικά, έπιβουλευομένη περιγίνεται, ύβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται: δέχεται τραύματα, άλλ' ου

καταπίπτει υπό τών έλών, κλυδωνίζεται άλλ' ου καταποντίζεται, χειμάζεται άλλά ναυάγιον ουχ ύπομένει, παλαίει άλλ' ουχ ήττάται, πυκτεύει άλλ' ου νικάται». Το έργον της Εκκλησίας καρποφορεί «έν ύπομονή» και «χωρίς παρατηρήσεως» (Λουκ. κ', 15-Μάρκ. δ' 26. 27).

Στις ήμέρες μας κυκλοφορεί επίμονα το σύνθημα της έπιστροφής στους πατέρες.

Όλοι εύχονται αυτό να μην είναι μόνον πάταγος λέξεων, άλλά να σημάνη έγρήγορη πνευματική και να όδηγήση στην επαναπόκτηση του πατερικού ήθους. Οι πατέρες της εκκλησίας και γενικά οι άγιοι αποτελούν την ζωντανή έμπειρία της πίστεως με την όποία διαιωνίζεται στην εκκλησία ή ζωή τών αποστόλων. Έπιστροφή δε σ' αυτούς δεν σημαίνει μόνον θεωρητική γνώση της παραδόσεως της Εκκλησίας, άλλά κυρίως μετοχή στις πνευματικές έμπειρίες της έν Χριστώ ζωής των, ύπαρξιακή όμολογία και μαρτυρία του «ζω δε ουκέτι έγώ, ζή δε έν έμοι ο Χριστός» (Γαλ. 2, 20). Οι πατέρες της εκκλησίας διακρίθηκαν τόσο για την όρθοδοξίαν των, όσο και για την όρθοπραξίαν των. Άναδείχθηκαν άπαραμίλλοι θεωρητικοί του δόγματος, δίδαξαν όμως και την έφαρμοσμένη δογματική. Κατά τον μεγάλο δε σύγχρονο θαυμαστή και μελετητή της ένδοξης πατερικής έποποιίας, τον μακαριστό π. Γ. Φλορόφσκυ, ή κυριώτερη συμβολή του Χρυσοστόμου στην έποχή μας είναι αμιά κλήση προς ένα ολοκληρωμένο Χριστιανισμό, στον όποιο ή πίστη και ή αγάπη, οι πεποιθήσεις και ή έμπρακτη έφαρμογή είναι οργανικά συνδεδεμένες σε μιά χωρίς όρους ύποταγή του ανθρώπου στην ύπερβάλλουσα αγάπη του Θεού, σε μιά χωρίς όρους έμπιστοσύνη στο έλεός του, σε μιά χωρίς όρους ανάθεση του έαυτού μας στην ύπηρεσία του, διά Ίησού Χριστού του Κυρίου ήμών».

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στους αγώνες τῆς φυλῆς

Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

21. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀπὸ τὸ χωρίο Ριζὰ Μαντινείας. Ἀπὸ τὴν ἀρχή, πῆρε μέρος στὸν Ἱερὸ Ἀγῶνα ἐπικεφαλῆς ομάδας συγχωριανῶν του ὡς τὸ 1829, ποὺ ἀπεβίωσε. Ὅπως βεβαιώνουν σπουδαῖοι ὄπλαρχηγοί, ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης κ. ἢ Πλαπούτας ἔδειξε ἀμεγάλο ζῆλον κ. ἀνέπτυξε σημαντικὴ δραστηριότητα.

Πιστοποιητικὸ γιὰ τὴ δρᾶση του. Τῆ δρᾶση τοῦ παπα-Ἰωάννη Κυριακόπουλου βεβαιώνει τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ ποὺ ἔδωσαν στὶς 15 Δεκεμβρίου 1847 στὴν οἰκογένειά του οἱ ὄπλαρχηγοὶ Δεληγιάννης καὶ Πλαπούτας:

«Πιστοποιητικὸν

Πιστοποιοῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι, χάριν ἐνδείξεως καὶ ἀληθείας, ὅτι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ριζῶν τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας ἀποβιώσας Ἰωάννης ἱερεὺς Κυριακόπουλος, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, ἐπικεφαλῆς ἐγχωριῶν του διαφορῶν ὀπλισθεὶς ἔδραμεν ὅπου ἡ ἀνάγκη τῆς πατρίδος τὸ ἀπῆλθει, συνεισφέρον πολυειδῶς εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, εἰς ὃν ἠγωνίσθη μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ προθυμίας παρευρεθεὶς εἰς διαφοροὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν μάχας ὅπου ἐξεπλήρωσε τὸ κατ' αὐτὸν μὲ περιφρόνησιν πάντος κινδύνου μέχρι τοῦ ἔτους 1829, ὅτε ἀπεβίωσε.

Κατ' αἴτησιν τῆς οἰκογενείας του δίδεται τὸ παρὸν εἰς χεῖρας των, διὰ τὴν χρησιμεύσιν ὅπου ἀνήκει. Ἐν Ἀθήναις τὴν 15 Δεκεμβρίου 1847.

Κανέλλος Δεληγιάννης
Α. Πλαπούτας».

22. ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΟΣ

Πῆρε μέρος στὸν Ἀγῶνα ὡς σημαιοφόρος. Συμμετέσχε στὶς μάχες ποὺ ἔγιναν στὸ Δερβενάκι, στοὺς Μύλους, στὸ Φάληρο, στὴν ἄλωση τῆς Τριπόλεως κ.λπ. Ὑπηρετήσε ὑπὸ τὶς διαταγὰς τοῦ Π. Γιατράκου κ.ἄ. ὄπλαρχηγῶν.

Πιστοποιητικὸ γιὰ τὴ δρᾶση του

Τῆ δρᾶση του βεβαιώνει λεπτομερῶς τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ, ποὺ ἔξεδωσαν στὶς 3 Νοεμβρίου 1846, οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῆς Λακεδαιμόνος Ἰ. Γιατράκος, Α. Ζαχαρόπουλος, Σ. Ζαχαρόπουλος καὶ Π. Νικολόπουλος:

«Οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοποιοῦμεν ἐπὶ τῇ ὀριζομένῃ ἀπὸ τὸν ποινικὸν νόμον πωρῆ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει

τῆς ἀνηκούσης πολιτικῆς ἀποζημιώσεως, ὅτι ὁ Ἀναγνώστης Στρατηγάκος ἱερεὺς ἐφημέριος Θεολόγου τοῦ Δήμου Σελλασίας τῆς Ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος ἐτῶν πενήκοντα δύο ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς πρώτον μὲ τὸν ἀρχηγὸν Π. Γιατράκον ἤδη ὑποστράτηγον καὶ μετὰ τοὺς αὐοδίμους Γεώργιον Γιατράκον Συνταγματάρχην καὶ Θεόδωρον Ζαχαρόπουλον Ἀντισυνταγματάρχην καὶ Πέτρον Βαρβιτσιώτην Ἀντισυνταγματάρχην, ὑπηρετήσεν ὡς σημαιοφόρος ἀπὸ τὰς 25 Μαρτίου 1821 μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδίστρια, παρευρέθη ἀποπροσώπως εἰς τὰς ἀκολούθους μάχας. Τὴν 30 Μαρτίου 1821 εἰς θέσιν Φραγκόβουσο, κατὰ τῶν Καρυντιῶν Ὀθωμανῶν διενθνομένων εἰς Τρίπολιν, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς Καλογεροβοῦνι, κατόπιν εἰς Ριζας, κατὰ τὴν θέσιν Μεϊμέταγα, εἰς Βαλτέτζι, κατὰ Κεραγιάμπει, εἰς Κερασίας, εἰς Δολιανὰ καὶ Βέρβενα, καὶ εἰς τὴν ἄλωση τῆς Τριπόλεως, εἰς Μύλους ἀφεντικὸς τοῦ Ἄργου κατὰ Δράμαλη, εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου αὐτοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Π. Βαρβιτσιώτη, εἰς Δερβενάκι κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Δράμαλη ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ πάντοτε κατὰ τοῦ Κιονταῖ πασὰ εἰς Πειραιᾶ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Π. Βαρβιτσιώτη ὅταν ἔγινε ἡ φρικτὴ μάχη, καὶ εἰς τὰ τῆς Λακεδαιμονίας περιφερόμενος ὁ Ἰμβροσὴμ δὲν ἔλειψεν ἀπὸ κανέν μέρους.

Ἐπειδὴ ἐξ ὧν τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ἀριδίλως, ὅτι ὁ εἰρημένος οὗτος ἀγωνιστὴς ὑπηρετήσε διακεκομμένως ὡς σημαιοφόρος τὴν Πατρίδα εἰς τὸν τῆς Ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἀγῶνα καὶ διεκρίνετο φυσικὰ ὡς σημαιοφόρος εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω μάχας, δὲν ἠμείφθη ἄχρι τοῦδε δι' ὅσους ὑπέστη κινδύνους καὶ δεινοπαθείας. Οἱ ὑποφαινόμενοι χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀνωτέρω παρὰ τοῦ νόμου ὑποχρεώσεως, ἐφοδιάζομεν αὐτὸν μὲ τὸ παρὸν μας πιστοποιητικόν, μὴ ὄπλαρχόντων τῶν διαφερομένων ὄπλαρχηγῶν, διὰ τὸ παρουσίαι εἰς τὴν Ἐπιτροπήν.

Ἐποφαινόμεθα

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 3 Νοεμβρίου 1846

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ
Ι. Γιατράκος
Α. Ζαχαρόπουλος
Σ. Ζαχαρόπουλος
Π. Νικολόπουλος».

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ "Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ,"

Του Ἀρχιμ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΜΗΛΙΩΝΗ

«Παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαὸν μου», παραγγέλλει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (Ἡσ. 40,1). Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ ἀπευθύνεται: εἰδικιώτερον πρὸς τοὺς ἱερεῖς, διότι τὸ καθήκον τῆς παρηγορίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔργον τῶν διακόνων τοῦ Κυρίου. Αὐτῆς τῆς θείας παρηγορίας ἔχει ἰδιαιτέρως ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, ὅταν εὐρίσκειται ἀσθενῆς ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ πόνου. Τότε αἰσθάνεται: ἐντόνως τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν μοναξιάν του, ὅπως ὁ Δαβὶδ ἔμπρὸς εἰς τὸν γίγαντα Γολιάθ. Ἡ νόσος διὰ τὸν ἀσθενῆ εἶναι: ἕνας ἀκατανίκητος γίγας. Ὁ ἀσθενῆς τότε ἔχει: ἀνάγκη βοήθειας καὶ ἐνισχύσεως καὶ διὰ τοῦτο προσφεύγει: εἰς τὴν παντοδύναμον προστασίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ νικήσῃ τὴν νόσον καὶ ἀπομακρύνῃ τὸν θάνατον.

Αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς παρηγορίας καὶ ἐνισχύσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπιτελεῖται: ἐπὶ πολλὰς δεκαετίαις ἀπὸ τῆς Θεραπευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Νοσοκομείου «Ὁ Ἅγιος Σάββας» πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσθενεῖς. Ἡ παρούσα Ἐκθεσις περιέχει: ὁρισμένα στοιχεῖα τῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας κατὰ τὴν πενταετίαν 1978 - 1982.

Ὁ πόνος καὶ ἡ ἀσθένεια συντελοῦν πολλάκις εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου κοντὰ εἰς τὸν Θεόν. Ἡ μετ' εὐλαθείας καὶ κατανύξεως τέλεσις τῆς θείας Λατρείας καὶ τὸ κατάλληλον κήρυγμα βοηθοῦν σημαντικῶς εἰς αὐτὸ, ἀφοῦ κοντὰ εἰς τὸν Πλάστην του θὰ εὕρῃ παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὴν δοκιμασίαν του ὁ πονεμένος ἄνθρωπος. Κατὰ τὴν θείαν Λατρείαν ὁμιλεῖ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πιστοῦ. Ἡ θεία Πρόνοια, κατὰ τρόπον θαυμαστόν, διὰ τῆς «παιδαγωγίας» τοῦ πόνου κατεργάζεται τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ κήρυγμα εἶναι, κατὰ τὸ δυνατόν, κατάλληλον δι' ἀσθενεῖς καὶ ὀλιγόλεπτον διὰ νὰ μὴ κουράζῃ. Διότι: ὁρισμένα κηρύγματα, εἶναι μὲν κατάλληλα νὰ ἀκουσθοῦν εἰς ἐκκλησιασμία Ἐνορίας, ἀλλὰ δὲν ἀκούονται μετ' εὐχαριστήσεως ἀπὸ ἀσθενεῖς. Ἔτσι: τὸ περιεχόμενον τῶν ὁμιλιῶν εἶναι Χριστοκεντρικόν, λατρευτικόν, ἀπολογητικόν, ἐπικαιρον, ἐποικοδομητικόν καὶ παρηγορητικόν.

Τονίζεται: ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον, καὶ ἰδιαίτερα πρὸς τὸν ἄνθρωπον ποῦ πάσχει ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν καὶ τὸν πόνον. Κατ' ἔτος ἐκφωνοῦνται: ἄνω τῶν 80 ὁμιλιῶν καὶ τὸ σύνολον τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αἱ ὁποῖαι τελοῦνται εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἰδρυματός, ὑπερβαίνουν τὰς 400. Ἡ θεία Λατεία καὶ τὸ κήρυγμα μεταδίδονται: διὰ μικροφωνικῆς ἐγκαταστάσεως καὶ εἰς τοὺς ὀρόφους καὶ τοὺς θαλάμους τῶν ἀσθενῶν. Ἔτσι: ἠμποροῦν τόσοι οἱ κληνῆρες ἀσθενεῖς, ὅσον καὶ τὸ προσωπικὸν ποῦ τοὺς διακονεῖ, νὰ συμμετέχουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν θείαν Λατρείαν. Αὐτὸ βοηθεῖ σπουδαίως καὶ εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν συνοδῶν, νὰ δεχθοῦν τὸν ἱερέα κατὰ τὰς ποιμαντικὰς τοῦ ἐπισκέψεως.

Α' Ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν συνοδῶν αὐτῶν.

Ὁ σπουδαιότερος τομέας ἐργασίας τοῦ νοσοκομειακοῦ ἱερέως εἶναι: ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν συνοδῶν των, ἐπιτελεῖται δὲ διὰ α) τῶν ποιμαντικῶν ἐπισκέψεων, β) τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως καὶ γ) τῆς κοινωνικῆς ἢ φιλανθρωπικῆς προσφορᾶς.

1. Ποιμαντικαὶ ἐπισκέψεις.

Ἡ προσωπικὴ ἐπίσκεψις τοῦ Ἐφημερίου εἰς τὸν ἀσθενῆ εἶναι: σπουδαῖον καθήκον. Διότι, τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν παρουσίαν του ἐν μέσῳ τῶν ἀσθενῶν καὶ τοῦ προσωπικοῦ.

Χρειαζεται: νὰ διαθέσῃ ὁ ποιμὴν τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἀνάλογον ἐμπειρίαν. Ἀσθενεῖς δύσκολοι: καὶ ἀδιάφοροι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τὴν προσωπικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱερέως μετεδλήθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ ἔχουν πνευματικὰς ἀναζητήσεις. Αἱ ἐπισκέψεις γίνονται: εἰς καταλλήλους ὥρας. Ἀποφεύγεται: δηλαδὴ κατὰ τὴν διάρκειαν ἱατρικῶν ἐπισκέψεων, νοσηλείας, φαγητοῦ ἢ ἀναπαύσεως. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι: κοπιῶδες καὶ δύσκολον. Διότι: οἱ ἀσθενεῖς οἱ ὁποῖοι νοσηλεύονται: εἰς τὸν «Ἅγιον Σάββαν», καθὼς εἶναι γνωστόν, ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν «ἐπάρaton» ἀσθένειαν τοῦ αἰῶνος μας. Ἡ ψυχολογικὴ κατάστασις καὶ τὸ ἠθικόν των κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ Νοσοκομεῖον εἶναι: λίαν χαμηλὸν καὶ πολλάκις ἀπογοητευτικόν. Ἡ ἀπογοήτεσις, ἡ ὁποία προκαλεῖται: ἀπὸ τὴν νόσον μὲ τοὺς ὀδυνηροὺς πόνους, ὁ ὑπέμετρος φόβος πρὸς τῆς ἐγγχειρήσεως καὶ ἡ προκύπτουσα ψυχικὴ κάμψις, ὄχι μόνον συντελοῦν εἰς τὴν ἐπιδεινῶσιν τῆς καταστάσεως τῆς υγείας, ἀλλὰ ἐπιδρῶν δυσμενῶς καὶ εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀσθενοῦς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁρισμένοι καρδιοπαθεῖς ἀσθενεῖς εἶναι καὶ «προβληματικοὶ» χαρακτήρες. Οἱ ἱατροὶ καὶ τὸ νοσηλευτικὸν προσωπικὸν ἀντιμετωπίζουν: πολλάκις ἰδιαιτέρας δυσκολίας κατὰ τὴν νοσηλείαν αὐτῶν τῶν ἀσθενῶν. Τὰς δυσκολίας ἐπιτείνουν καὶ ὁρισμένοι: ἐκ τῶν συνοδῶν καὶ μάλιστα τῶν ἀσθενῶν τῶν θέσεων. Οἱ συνοδοὶ αὐτοὶ ἐμποροῦνται: ἀπὸ κοσμικὰς καὶ πολλάκις ἀντιχριστιανικὰς ἰδέας, ποῦ εἶναι: ριζωμένα: εἰς τὰς καρδίας των. Νομίζουν: ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κληρικοῦ εἶναι: προάγγελος τοῦ θανάτου. Δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ πλησιάσῃ τὸν ἀσθενῆ, ἰσχυρίζονται: ὅτι θὰ φοδῶθῃ. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως οἱ ἀσθενεῖς δὲν φοδοῦνται. Γνωρίζουν, ἄλλως τε, ὅτι οἱ ἱατροὶ, παρὰ τὰς φιλιστίμους προσπαθείας των, ὀλίγα ἠμποροῦν νὰ τοὺς προσφέρουν. Διὰ τοῦτο καὶ στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των εἰς τὴν θείαν Χάριν. Ἐξ ἄλλου ὁ νοσοκομειακὸς ἱερεὺς, μὲ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πολυετῆ ἐμπειρίαν του, γνωρίζει: καλῶς, πῶς πρέπει: νὰ πλησιάσῃ τὸν ἀσθενῆ καὶ τί θὰ συζητήσῃ μαζί

του. Σκοπός του δὲν εἶναι νὰ ἐμβάλῃ τὸν φόβον εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἀλλὰ νὰ τοῦ δώσῃ κουράγιο καὶ αἰσιοδοξία εἰς τὴν δοκιμασίαν του. Ἡ στάσις τῶν συνοδῶν αὐτῶν φανερώνει τὴν ἑλλειψιν οὐσιαστικῆς ἀγάπης διὰ τὸν ἀσθενῆ τους. Διότι πολλάκις οἱ ἴδιοι πιέζουν τὸν ἀσθενῆ νὰ συντάξῃ διαθήκην καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κληρονόμους του. Ἄρᾳ γε μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὴν πίεσιν διὰ σύνταξιν διαθήκης, ὁ ἀσθενὴς δὲν σκέπτεται τὸν θάνατον;

Ἰδοὺ, λοιπόν, μία εἰκὼν τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ ὅποιον καλεῖται νὰ διακονήσῃ ὁ νοσοκομειακὸς ἱερέως. Εἰς ἕνα περιβάλλον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει ἐπιδράσει ἡ ὀλισθητικὴ δομὴ τῆς κοινωνίας μας καὶ ἀπουσιάζει ἐκ τῶν περισσοτέρων κάθε πνευματικῆ ἀναζήτησις καὶ ἐνδιαφέρον. Ἡ διαρκὴς ὄμως παρουσία τοῦ ἱερέως κοντὰ τους, ἀρχίζει σὺν τῇ χρόνῳ νὰ φυγαδεύῃ αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν. Ἔτσι οἱ ἀσθενεῖς, μετὰ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν δέχονται τὰς ποιμαντικὰς ἐπισκέψεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀντλοῦν κουράγιο καὶ ἐλπίδας. Τὰ παρήγορα λόγια καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἱερέως, γίνονται δι' αὐτοὺς βάλασμα εἰς τὰς πικραμένας ἐκ τοῦ πόνου καρδίας των. Ἡ ἐλπίς τῆς ἰάσεως ἀναπτέρονται καὶ τοὺς φέρει ἀνακούφισιν. Ἄλλως τε, ἡ παρουσία του, τοὺς ὑπενθυμίζει τὸν οὐράνιον ἱατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωματίων, τὸν Κύριον, ὁ Ὁπίστος «ἰάτο πάντας».

Κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Νέου Ἔτους, τῶν Θεοφανείων, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἀγίου Σάββα, ὁ Ἐφημέριος ἐπισκέπτεται κατ' ἐπίσημον τρόπον τοὺς ἀσθενεῖς μαζὶ μετὰ ἀδελφὰς νοσοκόμους καὶ ἄλλους ἐκ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἰδρύματος. Μετὰ τὰς λιτανεῖας, τοὺς ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους καὶ τὰ δῶρα ποὺ μοιράζουσι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, δημιουργοῦν εὐχάριστον καὶ συγκινητικὴν, διὰ τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς καὶ τοὺς συνοδοὺς αὐτῶν, ἀτμόσφαιραν.

2. Ἰ ε ρ ἄ Ἐ ξ ο μ ο λ ό γ η σ ι ς .

Σημαντικώτατον μέρος τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τοῦ Ἐφημερίου εἰς τὸ Νοσοκομεῖον εἶναι ἡ ἱερά Ἐξομολόγησις τῶν ἀσθενῶν. Ἡ ἀσθένεια καὶ ἐν γένει ὁ θαυρὸς πόνος ἄλλους ἐκ τῶν ἀσθενῶν κάνει νὰ γίνωνται καλύτεροι καὶ νὰ ἐπιστρέφουσι εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἄλλους τοὺς σκληρύνει, τοὺς πεισματῶνει καὶ τοὺς ἀπομακρύνει περισσότερο ἀπὸ Αὐτόν.

Ἐπάρχουν ἀσθενεῖς, οἱ περισσότεροι ἴσως, ποὺ ὁ πόνος τοὺς μεταβάλλει πρὸς μίαν πνευματικὴν ζωὴν. Θεωροῦν τὴν ἀσθένειαν ὡς «παιδαγωγίαν» τοῦ Κυρίου. Καὶ εἶναι ἀλήθεια αὐτό. Πόσον εὐεργετικὴ εἶναι ἡ παιδαγωγικὴ ράβδος τοῦ Κυρίου! Μᾶς θλίβει. Μᾶς κάνει νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ ποιοῦμεν. Πληγώνει καμμιά φορὰ θαθεῖα τὴν καρδίαν καὶ τὴν ματώνει σκληρά. Ἀλλὰ συγχρόνως ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς. Ἰατρεῦει ἀπὸ τὴν «κατηραμένην κουφαμάρα», ποὺ ἐμποδίζει νὰ ἀκούωμεν τὴν σωστικὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου. Ὁδηγεῖ εἰς τὸν σωστὸν δρόμον, ποὺ φέρει εἰς τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν πραγματικὴν ἀνάπαυσιν καὶ χαρὰν. Διότι, πολλοὶ ἀσθενεῖς, τελείως ἀδιάφοροι, ἐξομολογοῦνται διὰ πρώτην καὶ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν ζωὴν των. Ἡ ψυχὴ μας γεμίζει ἀπὸ ἐκπλη-

ξιν καὶ θαυμασμόν, ὅταν σκέπτεται πῶς ἡ θεία Πρόνοια ἐργάζεται τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων! Ἄνθρωποι: ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι διὰ τὴν σωτηρίαν των, τὴν τελευταίαν στήμην τῆς ζωῆς των, ἐνῶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ σατανᾶ, ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς ὁ δαυλὸς ἀπὸ τῆς πυρᾶς. Μετὰ εἰλικρινῆ μετάνοιαν, ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ὅπως ὁ ληστής ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν, ζητοῦν τὴν λύτρωσιν καὶ τὸ θεῖον ἔλεος. Τὴν μεταβολὴν καὶ τὴν διόρθωσιν αὐτὴν ἔφερεν ἡ ἀσθένεια, ὁ πόνος. Ὡ, πόσον δίκαιον εἶχε ὁ Ἡσαΐας, ὅταν διεκήρυττε μεγαλοφώνως: «Ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὕψη»! (Ἠσ. 50,5).

Εἶναι, ὅμως, καὶ ἀρκετοὶ ἄλλοι ἀσθενεῖς καὶ συνοδοί, οἱ ὅποιοι θεωροῦν τὸν πόνον καὶ τὴν ἀρρώστειαν ὡς «τιμωρίαν» τοῦ Θεοῦ. Αὐτοὶ ὄχι μόνον δὲν ζητοῦν τὸ θεῖον ἔλεος διὰ νὰ σωφρονισθοῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον σκληρύνονται, πεισματῶνουσι καὶ γίνονται πολλάκις χειρότεροι. Δὲν θέλουσι οὐδὲ μακρῶθεν νὰ ἴδουσι ἱερέα, διότι ἡ παρουσία του τοὺς ὑπενθυμίζει τὸν Θεὸν ποὺ μισοῦν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἀσθενεῖς νέοι ἢ καὶ τῆς μέσης ἡλικίας, ποὺ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν σωτηρίαν των, ἀλλὰ καὶ μεγάλῃς ἡλικίας ἄτομα, τὰ ὅποια ἀντὶ νὰ ἀποθέσουσι τὰς φροντίδας καὶ τὰς τέψεις καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς νεότητος, προσκολλῶνται εἰς αὐτὰ μετ' ἄφρονος ἐπιμονῆς. Εὐτυχῶς ὅμως, ποὺ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν μέχρι τέλους δὲν φαίνεται νὰ μένουσι πολλοί. Οἱ περισσότεροι μετανοοῦν, ἐξομολογοῦνται καὶ ἐπιστρέφουσι εἰς τὸν Θεόν.

Τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν ἀσθενῶν, ποὺ εἰσάγονται εἰς τὸ Ἰδρυμα (σχεδὸν τὸ 70%) προσέρχεται εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι οἱ ἀσθενεῖς νὰ μεταβάλλωνται. Ἐνῶ προηγουμένως ἦσαν ἀπογοητευμένοι καὶ πολλάκις παρετηροῦντο καὶ τάσεις δι' αὐτοκτονίαν, μετὰ τὴν ἰ. Ἐξομολόγησιν εἶναι αἰσιδόξοι καὶ εἰρηνικοί. Ἡ παρεχομένη διὰ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας θεία Χάρις ἐπιδρᾷ ζωηρῶς καὶ ἐπὶ τῆς θελήσεως τῶν ἀσθενῶν πρὸς ἴασιν καὶ θεραπείαν. Ἡ αἰσιοδοξία ποὺ πλημμυρίζει τὰς πονεμένας καὶ θασσασμένας ἐκ τῆς ἀσθενείας καρδίας των, συντελεῖ ὄχι μόνον εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ χαρακτῆρος.

Κατὰ τὴν πενταετίαν 1978 - 1982 ἐξομολογήθηκαν 18.937 ἄτομα. Εἰδικώτερον κατ' ἔτος: 1978 3.458, 1979 3.567, 1980 3.650, 1981 3.995 καὶ 1982 4.267 ἀσθενεῖς. Εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀσθενῶν δι' ἐξομολόγησιν μεγάλη εἶναι ἡ προσφορὰ ὀρισμένων ἀδελφῶν νοσοκόμων. Χάρις εἰς τὴν καλὴν αὐτὴν συνεργασίαν ἱερέως καὶ προσωπικοῦ τοῦ ἰδρύματος ἔχομεν τὰ ἀξιόλογα αὐτὰ ἀποτελέσματα.

(Συνεχίζεται)

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουσι ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώουσι καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Μιά επιφυλλίδα μας

ΑΠΟ ἀρκετά ἤδη φύλλα του, ὁ «Ἐφημερίως» δημοσιεύει μιὰ ἐρμηνεία τοῦ βιβλίου τοῦ προφήτη Ναούμ, πὸν τὴ μνήμη του τιμᾶ ἡ Ἐκκλησία μας τὴν 1η τοῦ μηνὸς αὐτοῦ. Ὁ Ναούμ, ἀνάμεσα σὰ ἄλλα ἄγρια πρόσωπα-φερέφωνα τοῦ Θεοῦ σὺν τῷ χῶρῳ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι, παρὰ τὴ μικρὴ ἐκτίσιν τοῦ βιβλίου του, ἀπὸ τὰ πρὸ εὐγλωττα, τὰ κορυφαῖα. Ἡ δύναμις τοῦ λόγου του, ἀκόμα καὶ ἀπὸ λογοτεχνικὴ ἄποψη, ἐκθαμβώνει. Θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς μελετητὲς ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἀδάμαντες τῆς Βίβλου. Γι' αὐτὸ ἡ ἐπιτύχησή του ἀποδίδει κατ' ἐξοχὴν πολὺτιμος καρπός. Συνιστοῦμε σὺς ἀναγνώστες μας αὐτὴ τὴν επιφυλλίδα τοῦ «Ἐφημερίου», μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι πολλὰ ἔχει νὰ τοὺς προσφέρει. Εἶναι ἀπὸ τὰ πρὸ ψυχωφελῆ κομμάτια τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Πολὺν τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν οἰκείωσιν τῶν νοημάτων καὶ τοῦ φραστικοῦ κάλλους τοῦ ἔργου τοῦ προφήτη Ναούμ.

Καὶ μεγάλος ποιητής.

ΓΙΑ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Δαμασκηνό, τὸ μεγάλο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, πὸν τὸ ὄνομά του γεραιόρουμε σὺς 4 Δεκεμβρίου, κάθε ἔπαινος ἐκ μέρους τῶν εὐλαβικῶν ψυχῶν ὑπολείπεται τῆς ἀντικειμενικῆς ἀξίας του. Εἶναι λαμπρὸς φωστῆρας σὺν παγκόσμιον καὶ διαχρονικὸν στερέωμα τοῦ χριστιανισμοῦ. Σὺν τῷ βίῳ του, ὑπῆρξε ἀπαράμιλλος ἀθλητὴς τηρήσεως τῶν ἐδαγγελικῶν ἐπιτολῶν. Στὴ θεολογία, ὁ ἀλάθευτος συστηματοποιὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἱερωσίαν μας ὑμνωδία, ποιητὴς μεγάλης πνοῆς καὶ ἐξαιτίας ἐκφράσεως. Πολλοὶ τὸν θεωροῦν ἀνώτερον καὶ ἀπὸ τὸν ἀποκαλούμενον «Πίνδαρον τῆς Ἐκκλησίας» Ρωμαῖνὸν τὸν Μελωδόν. Ὅντως, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὰ σωζόμενα αὐτοῦ λατρεια ἀποκνήματά του, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν τὰ περιεχόμενα σὺν Μεγαλοδόξω, ἡ ἱερωσύνη του λύρα ἀποδίδει φθόγγους ὑψιστοῦ κάλλους. Τιμώντας τὴ μνήμη του λοιπόν, ἄς μὴν ξεχνᾶμε καὶ αὐτὴν τὴν ζηλευτὴν ιδιότητα.

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος.

ΛΙΓΑ ὀνόματα ἀπὸ τὸ ἑορτολόγιον ἔχουν σὺν λαῷ μας αἶγλη σὺν ἐκείνῃ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἀναοιδιμητοὶ εἶναι ὅσοι γιορτάζουν σὺς 6 Δεκεμβρίου, φέροντας τὸ δικὸν του ὄνομα. Καὶ ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ τὸ τιμοῦν μὲ θερμὴν εὐλάβειαν. Δίκαιη καὶ σωστικὴ αὐτὴ ἡ ὀφειλή. Γιατὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος, πὸν ἔ-

λαμψε κατὰ τὸν καιρὸ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ.Χ.), ἀναδείχθηκε σὺν ἐπίσκοπος ὄντως «καρῶν (ὑπόδειγμα) πίστεως καὶ εἰκὸν πραότητος», ἀριστεύοντος, καθὼς διηγεῖται τὸ συναξάρι του, ἐπίσης καὶ στὴν ἐνεργὸν ἀγάπην. Ἦσαν τύπος καὶ ὑπογραμμὸς στὴν ἐφαρμογὴ τῆς κορυφαίας τῶν ἐδαγγελικῶν ἀρετῶν.

Τὴν ἴδια θέσιν.

ΤΗΝ ἴδια θέσιν, σὺς ψυχὰς τοῦ λαοῦ μας, κατέχει καὶ ὁ Ἅγιος Σπυρίδων (12 Δεκεμβρίου), ἐπίσκοπος Τριμιθούσιος τῆς Κύπρου καὶ πολιούχος τῆς Κέρκυρας, ὅπου μετακομίσθηκε τὸ σελτὸ λειψανὸν του ἀπὸ αἰῶνες. Πρώτῃν ἀπλοϊκὸς βοσκός, ποιμανε τὰ λογικὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ μὲ σοφία καὶ ἀγάπην θεόδοτες καὶ ἔλαβε καὶ αὐτὸς μέρος —καὶ μάλιστα ἐνεργόν— στὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Τὸν στόλιζαν, κατὰ τὸ βίον του καὶ τὸν στολίζουσαν καὶ μετὰ τὴν κοίμησίν του πολλὰ θαύματα, περισσότερα καὶ πρὸ δυνατὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πὸν ἀναφέρονται σὺν σύγχρονόν του Ἅγιο Νικόλαο. Ἡ μνήμη καὶ τῶν δύο τους τονώνει τὴν πίστη μας, ἀνοίγοντάς τῆς ὀρίζοντες.

Μιά ἐνδιαφέρουσα ἔκδοσις

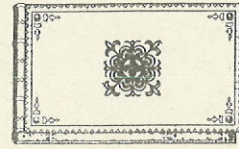
ΣΤΗ σειρά βιβλίων «Λογικὴ Λατρεια» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης «Λόγοι εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν», εἶναι μιὰ ὠραία κατακλείδα. Τοὺς πέντε αὐτοὺς Λόγους, πὸν ἐκφωνήθησαν τὸ 385, προσφέρει σὺν κοινῷ δ' Ἀρχιμ. π. Παγκράτιος Μπουσάλης, ἕνας ἀπὸ τοὺς διακεκριμένους Ἱεροκήρυκες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἡ συγγραφικὴ παραγωγή τῶν Πατέρων εἶναι ἕνα ἀνάταστο κοίτασμα, ἀπ' ὅπου προσπορίζονται ἀμύθητους πνευματικὸς θησαυροὺς ὅλες οἱ χριστιανικὲς γενεές. Καὶ κατ' ἐξοχὴν, ἀνάμεσα σὺς πιστοὺς, οἱ ποιμένες τους.

Ὁ π. Π. Μπουσάλης ἐμφανίζει αὐτοὺς τοὺς Λόγους τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου μὲ γλαφυρὴν Εἰσαγωγὴν, παραθέτοντας τὸ ἀρχαῖον κείμενον καὶ τὴν μετάφρασίν του στὴ δημοτικὴν μας γλῶσσαν, πὸν τὴ χειρίζεται πρὸν ἐπιτυχημένα, προσθέτει δὲ τέλος διαφοριστικὰ Σχόλια. Εἶναι ἕνα πόνημα ἀγάπης καὶ εὐσυνειδησίας. Συνιστοῦμε τὴν ἀπόκτησίν του σὺς αἰδεοῖμα. Ἐφημερίους μας. Εἶναι ἐνδιαφέρουσα γι' αὐτοὺς ἔκδοσις. Γιατὶ συντελεῖ καὶ σὺν ποιμαντικὸν καθαρισμὸν τους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Παπα - Φιλόθεου Φάρου

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

Ἄπο τὴν ἀνάστασις
στὴν Ἐκκλησία

Ἐνα νέο βιβλίον τοῦ παπα - Φιλόθεου Φάρου ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Α-ΚΡΙΤΑΣ» μὲ τὸν τίτλον «Πεντηκοστή» φιλοδοξεῖ μιὰ εὐρύτερη κυκλοφορία, γιὰτὶ ἀπευθύνεται στὸ σύνολο τῶν χριστιανῶν.

Πρόκειται γιὰ βιβλίον ποὺ διακρίνεται γιὰ μιὰ χυμώδη θεολογικὴ καὶ ἐκκλησιολογικὴ προσέγγιση σὲ βασικὰ ἔννοιες ποὺ ἀφοροῦν στὴ γνώση, στὴ βίωση καὶ στὴν ἔκφραση τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως.

Στὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ π. Φιλόθεος βλέπει ὅλη τὴν περίοδο τῆς Πεντηκοστῆς ὡς μιὰν ἀδιάσπαστη ἐνότητα. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ Τριῶδιο σκοπὸ ἔχει νὰ παρασκευάσει τὸν πιστὸ γιὰ νὰ γνωρίσει τὸν Ἀναστημένο Χριστὸ, ἔτσι καὶ ἡ «Πεντηκοστή» τοῦ συγγραφέα, σκοπὸ ἔχει νὰ δείξει στὸν ἄνθρωπο πῶς θὰ συναντήσει προσωπικὰ τὸ Χριστὸ.

Στὴ συνάντηση αὐτὴ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γίνουν μερικὰ βήματα μὲ προσωπικὲς ἐμπειρίες. Δὲν θὰ γνωρίσουμε τὸν Θεῶνθρωπο Ἰησοῦ ἀπὸ πληροφορίες. Ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ προσωπικὴ ἐπαφή, ἀφοῦ προηγουμένως γρημίσουμε τοὺς μεσοτοιχοὺς καὶ τὰ ἐμπόδια ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα σὲ κείνον καὶ σὲ μᾶς.

Ἄν θέλουμε μάλιστα μιὰ οὐσιαστικὴ καὶ δημιουργικὴ προσέγγιση μὲ τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἀνακαλύψουμε ὄχι μόνο τὰ συμπτώματα, μὰ καὶ τὶς αἰτίες ποὺ μᾶς καθιστοῦν ἀνήμπορους σ' αὐτὴ τὴ συνάντηση μὲ τὸν Ἰησοῦ.

Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι μάγος. Οὐτε θαυματοποιός. Ἐπιθυμῶμι μιὰ βαθύτερη διαλεκτικὴ μὲ μᾶς. Καὶ προπαντὸς τὴν ἀνεμπόδιση θέλησή μᾶς νὰ μιλήσουμε μὲ τὸν εἰλικρινά.

Γι' αὐτὸ, τὸ βιβλίον τοῦ π. Φιλόθεου ἔχει προσεπάσεις στὴν καθη-

μερινή, ἀνθρώπινη ζωὴ. Ἀποτελεῖ κείμενον ποὺ ἀσφαλῶς θὰ δημιουργήσει γόνιμες ἀπηχήσεις.

Σημειώνει στὸ τέλος τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ π. Φιλόθεος:

«Ἡ περίοδος τῆς Πεντηκοστῆς θέλει καὶ μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴ λυτρωτικὴ συνάντηση μὲ τὸ Θεὸ, ποὺ εἶναι ἡ πρὸ βαθειὰ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς μας, ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ τολμήσουμε νὰ δοῦμε τὴν ἀλήθεια ἔστω κι ἂν αὐτὸ σημαίνει νὰ δοῦμε πρῶτιστα

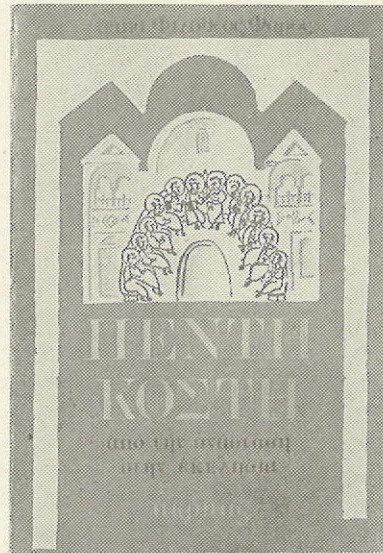
λίαν σὲ σύγχρονη γλῶσσα. Ἐνα βιβλίον εὐχρηστο, καλοτυπωμένο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «ΔΟΜΟΣ», ποὺ πραγματικὰ, δίχως δοκιμογραφικὲς ἀπροσδιοριστικὲς καὶ θεολογικοὺς προβληματισμοὺς κάνει κατανοητὸ στὸ μέσο ἀναγνώστη τὸ ἀπερινόητο μυστήριον τῆς θεότητος καὶ προσφέρει εὐδαίμωντες προσεγγίσεις γιὰ τὴν ἀληθινὴ πίστη καὶ τὴν ἀνεξιχνίασθη Ἀλήθεια.

Ὁ τρόπος ποὺ προσφέρεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν κ. Γιανναρὰ ἔχει τὴν προσωπικὴ, δημιουργικὴ σύνθεση καὶ δύναμη. Ἐχει τὴ σφραγίδα τοῦ συγγραφέα, ποὺ ὅπως οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Ἐυαγγελιστοὶ καὶ οἱ ἁγιογράφοι τῆς Ὁρθοδοξίας ἔδιναν καὶ δίνουν τὴν προσωπικὴ μαρτυρία τους, τὴ δική τους βίωση μέσα στὴν παράδοση καὶ στὴν ἐνότητα τῆς πίστεως.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Γιανναρὰ δίνει ἔμφαση στὸ γεγονός ὅτι ἡ σχέση τοῦ Χριστιανοῦ μὲ τὸ Χριστὸ καὶ ὁ τρόπος ἐπικοινωνίας καθημερινὰ μὲ τὸν Θεὸ εἶναι προσωπικὴ, δημιουργικὴ ὑπόθεση τοῦ καθενός.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ σ. μὲ τὴ δημιουργικὴ αὐτὴ προσφορά τοῦ ἔρχεται πρὸς κοντὰ στὸν ἀναγνώστη. Τοῦ διαλύει τὴ σύγχυση σὲ βασικὰ, βιωματικὲς ἔννοιες τῆς Ὁρθόδοξης παράδοσης καὶ πίστεως καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια μ' ἕνα ἄμεσο καὶ ταυτοχρόνον πειστικὸ τρόπο ποὺ μπορεῖ νὰ βοηθήσει καὶ τὸν ἀπλό καὶ τὸν διανοούμενον ἄνθρωπον, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἀντιρροήσεις ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει κανεὶς γιὰ μερικὲς διατυπώσεις καὶ προσωπικὲς γνώμες τοῦ συγγραφέα.

Τὸ «Ἀλφαβητᾶρι τῆς πίστεως» ὠφελεῖ σὲ πολλὰ τὸν ἀναγνώστη. Γιατὶ πρόκειται γιὰ βιβλίον ποὺ πραγματικὰ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὄχι μόνο νὰ περπατῆσει σιτοὺς δρόμους τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ἀλλὰ ν' ἀνοίξει τὰ μάτια του «στὴν ἐκκλησιῆ τῆς ζωῆς».

τὴν ἐσωτερικὴ μᾶς φιλία. Σ' αὐτὸ τὸ τόλμημα ἂς μᾶς δίνει θάρρος ἡ σκέψη πῶς πίσω ἀπ' αὐτὴ τὴ φιλία θὰ ἀνακαλύψουμε τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ μέσα μᾶς καὶ μέσα ἀπ' τὴν εἰκόνα θὰ ἀρχίσουμε νὰ διακρίνουμε τὸ ἀνέσπερο θεῖον φῶς...».

Χρήστου Γιανναρὰ
ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ
ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Ἐπιτέλους, νὰ ἕνα βιβλίον ποὺ παρουσιάζει τὴν ὀρθόδοξη διδασκα-

Δ. Φερούσης

ΕΝΑΣ ΥΜΝΟΣ "ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ,"

Ἀναδημοσιεύει ἡ στήλη λίγα λόγια «ἐκ θαθέων» μιᾶς διακεκριμένης δημοσιογράφου, ἡ ὁποία, ὅπως ὁμολογεῖ, «δὲν εἶχε ποτὲ ἰδιαίτερα στενὲς σχέσεις» μὲ τὴν Ἐκκλησία. Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐκδημία καὶ τὴν κηδεῖα τοῦ πατρὸς Χρυσόστομου Πολιτοπούλου, ἔγραψε στὴν ἐφημερίδα «Μεσημβρινή» (12.11.83) μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Σήμερα θὰ σὰς μιλήσω γιὰ ἕνα «ράσο». Ἴσως πολλοὶ ἀπὸ σὰς νὰ εἶχατε τὸ προνόμιο καὶ τὴ χαρὰ νὰ ἔχετε γνωρίσει τὸν «ερωμόναχο» (ἔτσι τὸν ἀποκάλεσαν στὴν κηδεῖα του) Χρυσόστομο Πολιτοπούλου, ποὺ χιλιάδες ἀνώνυμα ἄτομα συνόδευσαν χθὲς στὸν τελευταῖο του «περίπατο» στὴν Κηφισιά. Γιὰ πολλοὺς ἀπὸ μᾶς, ὁ «πάτερ - Χρυσόστομος» ἦταν μορφή ποὺ πλαισίωσε καὶ χάραξε τὰ παιδικὰ καὶ τὰ ἐφηβικὰ μας χρόνια...

»Στὰ χρόνια ποὺ πέρασαν, δὲν θυμάμαι ἄλλο παπᾶ μὲ τὸ ἴδιο καὶ τὸ ἴδιο τριμμένο ράσο. Δὲν θυμάμαι ἄλλον ποὺ νὰ ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπο καὶ νὰ ἀρνιέται τὸ χρῆμα μὲ τὴν περιφρόνηση ποὺ ἔδειχνε γι' αὐτὸ ὁ Χρυσόστομος, οὔτε ἄλλον «παπᾶ» μὲ τόσο θαθεῖα καὶ ἀπέραντη συνείδηση τῆς ἀποστολῆς του. «Οὔτε στὸν Ἐπιτάφιο καὶ τὴν Ἀνάσταση δὲν εἶχε τόσο κόπο», ψιθύρισε κάποιος δίπλα μου στὰ σκαλιὰ τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἦταν ἀλήθεια. Μπρυστὰ μου, ἕνας νεαροῦλης μὲ μαλλιά καὶ γένια καὶ ἀμπέχωνο τῶν «τουπαμάρος» ἔκλαιγε μὲ λιγμούς καὶ μοῦ φαινόταν τόσο παράξενη αὐτὴ ἡ «ἐπαναστατικὴ» φιγούρα νὰ ὀλοφύρεται στὴν κηδεῖα ἐνὸς παπᾶ...

»Σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ μου θὰ θυμάμαι «αὐτὸν» τὸν παπᾶ: ποὺ μέσα ἀπὸ ἕναν ἀπόλυτο, ἐπιλεγμένο, ἀσκητισμὸ, μέσα ἀπὸ μῖαν ἀπόλυτη περιφρόνηση κάθε ἐγκοσμίου, κατάφερνε νὰ σκύβει στοργικὰ πάνω ἀπὸ τὰ καθημερινὰ μικρότερα ἢ μεγαλύτερα προβλήματα τῶν καθημερινῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ κατανοεῖ τὰ «κοσμικὰ», χωρὶς ποτὲ ὁ ἴδιος νὰ τ' ἀγγίζε.

Ἡ ἀναγνώριση αὐτῆ, ἃς εἶναι «εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...».

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρόσφατης Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συνδέσμου, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰ.Σ.Κ.Ε. μὲ ἐπιστολὴ - ἀνακοίνωσή του ἀναφέρθηκε στὴν ἱκανοποίησι ὠρισμένων «δικαιῶν αἰτημάτων τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου», χάρη στοὺς ἀγῶνες ποὺ κατέλαβε ἡ Διοίκηση τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου. Συγκεκριμένα ἀναφέρει:

«Τὰ δῶρα Χριστουγέννων, Πάσχα καὶ ἀδείας. Τὸ ἐπίδομα τῶν 500 δρχ. ἠξήθη εἰς 1.000 δρχ. Ἐνέταξε τοὺς ἐφημερίους εἰς τὸ ἐνιαῖον μισθολόγιον. Ἐδόθησαν τὰ οἰκογενειακὰ ἐπιδόματα. Τὸ ἐπίδομα σπουδῶν. Τῶν τριμῆνων ἀποδοχῶν. Τῶν ἐξόδων κηδεῖας. Τὸ προσωρινὸ ἐπίδομα τῶν 1.000 δρχ. Τὸ χρονοεπίδομα. Κατήργησε τὴν πρώτην αὔξησιν ὑπὲρ TAKE. Ἐφήρμοσε τὰ 35 τριακοστὰ πέμπτα. Ἀνεγνώρισε τὴν ἱεροφαλικὴν ὑπηρεσίαν κ.λπ.».

Ἐπίσης γίνεται μνεῖα τῶν ἀγῶνων τῆς «δι' ὅλα τὰ πνευματικὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας μας»

καὶ τῆς ἐπαγρυπνήσεως «γιὰ κάθε τι ποὺ ὑπνομεθοῦν οἱ ἔχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου».

ΑΝΤΙΧΙΛΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

«Δὲν μπορεῖ ὁ Χίλιασμος νὰ θεωρηθεῖ σὰν γνωστὴ θρησκεία κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἀφοῦ εἶναι ἀντι-θρησκεία καὶ οὔτε κἀν χριστιανικὴ αἵρεση, ἀλλὰ ξενοκίνητη οἰκονομικοπολιτικὴ ὀργάνωση μὲ θρησκευτικὸ ἐπικάλυμμα ποὺ ξεκινεῖ τὴ δραστηριότητά της ἀπὸ τὸ Μπρούκλιν καὶ στοχεύει νὰ ἐπικρατήσῃ πολιτικὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον, καταργώντας κάθε κυβερνήσι. Ἐπίσης ἀσκεῖ μὲ κάθε τρόπο καὶ κάθε μέσο προσηλυτισμὸ, κατὰ τὸν ἀπαγορεύεται ἀσχητῶς ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τῆς πατρίδος μας».

Αὐτὰ μεταξὺ ἄλλων ὑπογράμμισε ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, αἰδου. κ. Νικ. Σκιαδαρέσης, διευθυντῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου, στὴ διάρκεια ὁμιλίας ἀντιχιλιαστικοῦ περιεχομένου ποὺ ἔκανε στὸ νεοϊδρυμένο ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας,

μὲ εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου.

Τὰ κύρια σημεῖα τῆς ὁμιλίας ἀναφέρονται στὴ γέννηση καὶ τὴν πραγματικὴ ταυτότητα τοῦ Χίλιασμοῦ, τὶς κακοδοξίες καὶ τὴ θέση του ἐναντι τοῦ ἰσχυρότος Συναγματος. Τέλος κάλεσε τὴν κυβέρνησι καὶ τὰ κόμματα νὰ πάρουν τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του καὶ ζήτησε τὴν κατάργησι τοῦ νόμου 731/1977 γιὰ τὴν ἀοπλη στράτευσι τῶν χιλιαστῶν.

Τὴν ἐκδήλωσι πλαισίωσε ἡ χορωδία τοῦ Ἐκκλησ. Λυκείου Πατρῶν ὑπὸ τὴ διεύθυνσι τοῦ καθηγητῆ κ. Ἰω. Κόττορου.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΟΥ Ἰ.Σ.Κ.Ε.

Ἐντονη διαμαρτυρία «διὰ τὴν ἀπαράδεκτον κατάληψιν τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἁγίου Στυλιανοῦ Γαύρης» ἐξέφρασε τηλεγραφικὰ πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Προεδρίας Κυβερνήσεως, τὸν Δήμαρχο Ἀθηναίων, τὸν Πρόεδρο καὶ τὰ Μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Ζ' Διαμερίσματος τοῦ Δήμου, καθὼς καὶ πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ ἸΣΚΕ. Παρακαλεῖ τοὺς ἀνωτέρω νὰ παρέμβουν «ὥστε τὸ Πνευματικὸ Κέντρο νὰ παραδοθῇ ἀμέσως εἰς τὸν ἱ. ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει».

Ἐξ ἄλλου μὲ τηλεγράφημα παρακαλεῖται ὁ πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρ. Παπανδρέου «νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀμέσως» τὸ ἐπικίνδυνον, καὶ γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας, φαινόμενο τοῦ προσηλυτισμοῦ Ἑλλήνων πολιτῶν σὲ ποικιλοῦνους αἱρέσεις καὶ θρησκείας, πρᾶγμα ποὺ ζημιώνει τὴν ἐνότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

—Βλαστάκης Νικ., Ἱερεὺς, Β)4, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξι 30.427, οἰκ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 580.061.

—Ρουσσὸς Ἀντώνιος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξι 25.570, ἐφάπαξ 472.346.

—Παπαῖς Νικ., Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξι 25.570, οἰκ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 490.499.

—Ἡλιάδης Βασ., Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 31, σύνταξι 19.433, οἰκ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 449.023.

—Ἀγγελόπουλος Ἰωάννης, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξι 25.570, οἰκ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 517.604.

Στὶς παραπάνω συντάξεις χορηγήθηκε αὔξησι 150)ο ἀπὸ 1.1.1983 (ΥΑ Β2)60)988)83 ΦΕΚ 302 τ. Β).